

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Prop. 136 L

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i panteloven mv.

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	3.4.2	Partsforholdet	21
2	Bakgrunnen for lovforslaget	7	3.4.3	Panteobjektet	23
2.1	Høringsnotatet om panteloven	7	3.4.4	Rettsvern	28
2.2	Høringsbrevet om luftfartsloven	8	3.4.5	Vedrørende behovet for eventuelle overgangsregler	29
2.3	Høringsbrevet om inkassoloven	9			
3	Finansinstitusjoners adgang til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto – «pant i egen gjeld»	10	4	Endringer i luftfartsloven	31
3.1	Gjeldende rett – Panterett, avtalt motregning og sikringscesjon	10	4.1	Gjeldende rett	31
3.2	Nærmere om det praktiske behovet for en adgang til å avtale panterett i kundenes innskuddskonti	12	4.2	Høringsbrevet	31
3.2.1	Høringsnotatet	12	4.3	Høringsinstansenes syn	32
3.2.2	Høringsinstansenes syn	12	4.4	Departementets vurderinger	32
3.2.3	Departementets vurdering	16	5	Endringer i inkassoloven	34
3.3	Bør det gjelde en adgang for finansinstitusjoner til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto?	16	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	35
3.3.1	Høringsnotatet	16	7	Merknader til de enkelte bestemmelsene	36
3.3.2	Høringsinstansenes syn	17	7.1	Merknader til endringene i panteloven	36
3.3.3	Departementets vurdering	20	7.2	Merknader til endringene i luftfartsloven	37
3.4	Nærmere om utformingen av reglene ..	21	7.3	Merknader til endringen i inkassoloven	37
3.4.1	Innledning	21		Forslag til lov om endringer i panteloven mv.	37

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Prop. 136 L

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i panteloven mv.

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 4. juni 2010,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

I denne proposisjonen foreslår Justisdepartementet endringer i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant (panteloven) § 4-4 og § 4-5. Lovforslaget går ut på å regulere kredittinstitusjoners adgang til å avtale pantrett i egne kunders innskudd på konto, og innebærer en spesialregulering av avtalepant i enkle pengekrav. Bakgrunnen for lovforslaget er at det etter gjeldende rett er tvilsomt om det foreligger en adgang til å avtale denne formen for panterett, og at det er behov for avklaring av rettstilstanden. I proposisjonen foreslås det et nytt annet ledd i panteloven § 4-4 der det fastsettes at enkle pengekrav i form av innskudd på konto i kredittinstitusjon kan pantsettes til fordel for kredittinstitusjonen. Forslaget omfatter både forbrukerforhold og næringsforhold, men det foreslås enkelte særskilte formkrav i forbrukerforhold. I proposisjonen fremmes det videre forslag om at denne formen for pantsettelse skal få rettsvern ved opprettelse av en skriftlig avtale mellom partene, jf. forslaget til nytt annet ledd i panteloven § 4-5.

I høringsnotatet ble forslaget dels omtalt som panterett i innskuddskonto, dels som panterett i innskudd (på konto). Selve lovforslaget gjaldt inn-

skudd på konto. Justisdepartementet mener det formelt må være riktig å betegne ordningen som pant i innskudd på kontoen. Den alternative betegnelsen kan indikere at det er selve kontoen som er pantobjekt. Det er imidlertid innskuddet som utgjør det enkle kravet, mens angivelsen av et kontonummer er nødvendig for identifiseringen av innskuddet. Det vises til punkt 3.4.3 for en nærmere omtale av pantobjektet.

Justisdepartementet fremmer også forslag om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart. Proposisjonen inneholder forslag om endringer i luftfartsloven § 10-22 som fastsetter grenser for ansvar til fraktfører, slik at departementet får kompetanse til å fastsette ansvarsgrenser i forskrift. Forslaget innebærer at selve ansvarsgrensene i fremtiden vil følge av forskrift. Forslaget har sammenheng med at nivået på ansvarsgrensene, som fastsettes internasjonalt, nylig ble revidert i samsvar med den fremgangsmåten som følger av Overenskomst 28. mai 1999 om innføring av visse ensartede regler for internasjonal luftbefordring (Montrealkonvensjonen 1999) artikkel 24.

Videre fremsettes det et forslag om en endring i

inkassoloven. Forslaget går ut på å føye til et nytt annet punktum i inkassoloven § 4 femte ledd som gir hjemmel til å gi regler til gjennomføring av di-

rektiv 2005/36/EF (yrkeskvalifikasjonsdirektivet) artikkel 8.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Høringsnotatet om panteloven

I høringsnotat 23. september 2009 fremmet Justisdepartementet forslag om endringer i panteloven. Forslaget gikk ut på å regulere finansinstitusjoners adgang til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto, gjennom en særlig lovregulering i reglene om pant i enkle pengekrav i panteloven kapittel 4. Departementet fremmet et konkret forslag om tilføyelse av et nytt annet ledd i panteloven §§ 4-4 og 4-5.

Høringsnotatet hadde frist 1. desember 2009, og ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Folketrygdfondet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Forbrukertvistutvalget
Konkurransetilsynet
Kredittilsynet
NAVs innkrevingsentral (NAVI)
Norges Bank
Oslo byfogdembete
Regjeringsadvokaten
Skattedirektoratet
Statens innkrevingsentral
Statens institutt for forbruksforskning
Statens lånekasse for utdanning
Statens Pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Toll- og avgiftsdirektoratet
Verdipapirsentralen
ØKOKRIM

Akademikerne
AksjeNorge
Aksjonærforeningen i Norge
Bankklagenemnda
Banklovkommisjonen
Bedriftsforbundet

De Selvstendige Kommunale Pensjonskasser
Den Norske Advokatforening
Den norske Dommerforening
Den norske Revisorforening
eforum.no
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Gjeldsoffer-Alliansen
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Handelshøyskolen BI
Husbanken
Huseiernes Landsforbund
IKT-Norge
Innovasjon Norge
Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK)
Juss-Buss
Jussformidlingen i Bergen
Jusshjelpa i Nord-Norge
KLP – Kommunal Landspensjonskasse
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Landsorganisasjonen i Norge
Markedsføringsforeningen i Oslo
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norges Eksportråd
Norges Fondsmeglerforbund
Norges Handelshøyskole
Norges Juristforbund
Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund
Norges Kreditorforbund
Norges Kvinne- og Familieforbund
Norges Markedsføringsforbund
Norges Rederiforbund
Norsk Bergindustri
Norsk Egeninkassoforening
Norsk Forening for Bygge- og Entrepriserett
Norsk Industri
Norsk Investorforum
Norsk Tillitsmann ASA
Norske Boligbyggelags Landsforbund
Norske Finansanalytikeres Forening
Norske Forsikringsmegleres Forening
Norske Inkassobyråers Forening
Norske Kommunale Regnskapskontrollørers

Forbund
Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
Norske Pensjonskassers Forening
NOS Clearing ASA
NTL-Skatt
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo Børs ASA
Rettspolitisk forening
Siviløkonomene
Sparebankforeningen i Norge
Verdipapirfondenes forening
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø

Følgende høringsinstanser har hatt realitetsmerknader:

Barne- og likestillingsdepartementet
Finansdepartementet
Brønnøysundregistrene
Kredittilsynet
Skattedirektoratet
Statens innkrevingsentral
Statistisk sentralbyrå
Toll- og avgiftsdirektoratet
Verdipapirsentralen ASA
Den Norske Advokatforening
Finansnærings Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen
KS
Landsorganisasjonen i Norge
Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund
Norges Rederiforbund
Næringslivets Hovedorganisasjon
OBOS

Følgende høringsinstanser har uttalt at de ikke har merknader eller at de ikke ønsker å delta i høringen:

Fiskeri- og kystdepartementet
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Utenriksdepartementet
Datatilsynet
Konkurransetilsynet
Norges Bank
Regjeringsadvokaten

Statens lånekasse for utdanning
Den norske Revisorforening
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Handelshøyskolen BI
Norges Eiendomsmeglerforbund
Norske Pensjonskassers Forening og De selvstendige kommunale pensjonskasser

2.2 Høringsbrevet om luftfartsloven

Den 8. desember 2009 sendte Justis- og politidepartementet på høring et forslag til endringer i luftfartsloven § 10-22 og et forslag til ny forskrift om fraktførers ansvar for skader i forbindelse med lufttransport av passasjerer, reisegods og gods. Forslaget går ut på at luftfartsloven § 10-22 endres slik at beløpsgrensene for fraktførerens ansvar for skader ved transport av passasjerer, bagasje og gods fastsettes i forskrift i stedet for å fremgå direkte av loven. Høringsinstansene ble bedt om uttale seg om forslaget innen 8. februar 2010.

Forslaget til endringer i luftfartsloven er sendt på høring til følgende instanser:

Barne- og likestillingsdepartementet
Finansdepartementet
Forsvarsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Konkurransetilsynet
Kredittilsynet
Luftfartstilsynet
Statistisk sentralbyrå

Agderfly AS
Airlift AS
Arctic Air AS
Avinor AS
Barin (Board of Airline Representatives in Norway)
Blom Geomatics
CHC Helikopterservice AS
Den Norske Advokatforening
Den norske Dommerforening
Den norske Reisebransjeforening
European Helicopter Center AS
Finansnærings Hovedorganisasjon
Firdafly A/S
Fjellanger Widerøe Aviation AS
Fjellfly
Flyreklame AS

Flyselskapenes Landsforening
Fonnafly Sjø AS
Fossum Fly
Fred Olsen fly og LM as
Gjensidige NOR
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Heli-Team AS
Helifly AS
Helitrans AS
Hesnes Air AS
Hilmar Tollefsen Flyselskap
Lofotfly AS
Lufttransport AS
Løkenfly AS
Nordisk Institutt for Sjørett
Nordlandsfly A/S
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Norsk Flygerforbund
Norsk Flyoperatør Forbund
Norsk Flytjeneste AS
Norsk Helikopter AS
Norsk Luftambulans AS
Norwegian Air Shuttle ASA
Norwegian Aviation College AS
Nova Consult A/S
Næringslivets Hovedorganisasjon
NHO Luftfart
Reiselivsbedriftenes landsforening
Rørosfly
Willis AS
SAS Norge AS
Transportbrukernes Fellesorgan
Storebrand ASA
Universitetet i Oslo
Universitetet i Bergen
Universitetet i Tromsø
Widerøe's Flyveselskap A/S

Følgende instanser har avgitt realitetsmerknader til høringsforslaget:

Samferdselsdepartementet
Luftfartstilsynet
NHO Luftfart
Sjøassurandørernes Centralforening (Cefor)

2.3 Høringsbrevet om inkassoloven

I høringsnotat 2. november 2009 foreslo Justisdepartementet å føye til et nytt annet punktum i inkassoloven § 4 femte ledd. Forslaget om endring i inkassoloven ble sammen med forslaget om endringer i inkassoforskriften fremmet for å gjennomføre direktiv 2005/36/EF (yrkeskvalifikasjonsdirekti-

vet) og direktiv 2006/123/EF (tjenstedirektivet). Den nåværende hjemmelen i inkassoloven § 4 femte ledd ble ikke ansett tilstrekkelig til å gi regler som gjennomfører yrkeskvalifikasjonsdirektivet artikkel 8.

Høringsbrevet med høringsfrist 17. desember 2009 ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Datatilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Kredittilsynet
Norges Bank
Regjeringsadvokaten
Statens innkrevingssentral
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
ØKOKRIM

Arbeidssøkerforbundet
Bankklagenemnda
Bedriftsforbundet
Debitorforeningen
Den Norske Advokatforening
Den norske Dommerforening
Den norske Revisorforening
Finansforbundet
Finansieringsselskapenes Forening
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Gjeldsoffer-Alliansen
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Inka Management AS
Inkassoklagenemnda
Intrum Justitia AS
Juridisk rådgivning for kvinner
Juss-Buss
Juss Hjelpa i Nord-Norge
KrediNor
KredittPartner AS
Landsorganisasjonen i Norge
Lindorff AS
Nordenfjeldske Creditreform AS
Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening
Norges Kreditorforbund
Norsk egeninkassoforening
Norske Inkassobyråers Forening
Norske Kredittopplysningsbyråers Forening
Næringslivets Hovedorganisasjon
PayEx
Regional støtte for behandling av gjeldsordningssaker
Sparebankforeningen i Norge

3 Finansinstitusjoners adgang til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto – «pant i egen gjeld»

3.1 Gjeldende rett – Panterett, avtalt motregning og sikringscesjon

I høringsnotatet 23. september 2009 punkt 2.1 gjorde departementet nærmere rede for hvilken adgang det etter gjeldende rett er for en finansinstitusjon til å kunne avtale panterett eller motregningsrett i, eller sikringscesjon av, egne kunders innskudd på konto:

«Panterett

Etter panteloven § 1-2 annet ledd må panterett ha hjemmel i lov for å være gyldig. Et bankinnskudd er et enkelt pengekrav og kan pantsettes etter panteloven § 4-4. Pantsettelsen får rettsvern ved at skyldneren (debitor cessus) får melding fra pantsetter eller panthaver om pantssettelsen, jf. § 4-5. Loven stiller ikke nærmere krav til hvordan slikt varsel skal gis. Når et enkelt krav er pantsatt, kan panthaveren tiltre pantet ved å inndrive det underliggende kravet. Det er ikke nødvendig å gå via namsmyndighetene for å få realisert pantet. Dette følger av panteloven § 4-6 (som bestemmer at panthaveren får rådgivningen over det pantsatte kravet), jf. også tvangsfullbyrdelsesloven § 1-3 annet ledd annet punktum.

Ved pantsettelse av et enkelt krav der skyldneren og panthaveren er samme person, er det omdiskutert om det er mulig å etablere rettsvern, og dermed om det gjelder en alminnelig adgang til å pantsatte kravet. Pantssettelsen må i disse tilfellene meldes til panthaveren selv, fordi panthaveren samtidig er skyldner (debitor cessus). Det er bare to parter i avtaleforholdet, ikke tre som i alminnelige avtaler om pant i enkle pengekrav. Et avtalepantforhold mellom bare to parter innebærer i praksis at tiltredelsen av pantet ved inndrivelse av det pantsatte kravet skjer ved motregning.

Det følger av finansavtaleloven § 29 første ledd at en finansinstitusjon som hovedregel ikke kan motregne et krav i innestående på en kundes konto. Av finansavtaleloven § 29 fjerde ledd følger at motregningsforbudet i første ledd ikke hindrer at det 'etter ellers gjeldende regler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd'.

Forholdet mellom reglene om pant i enkle krav og motregningsforbudet i finansavtalelo-

ven § 29 første ledd ble vurdert av Lovavdelingen i en tolkningsuttalelse 23. august 2007 (snr. 200704346 EP). Der ble det uttalt:

'Spørsmålet er tvilsomt, men etter Lovavdelingens syn er det rettskildemessig dekning for å legge til grunn at det ikke etter alminnelige panterettslige regler eksisterer en adgang til 'pant i egen gjeld' i bankinnskudd ut over adgangen til avtalt motregning.'

I høringsnotatet her vil det ikke bli nærmere drøftet hvorvidt det etter gjeldende rett er adgang til å avtale pant i egne kunders innskuddskonti.

Avtalt motregning

En bank eller annen finansinstitusjon og dens kunder kan avtale at kundens krav mot banken (innskuddet) skal kunne avregnes mot krav banken har mot kunden, så langt dette ikke kommer i konflikt med motregningsforbudet i finansavtaleloven § 29 første ledd. Utenfor forbrukerforhold er det følgelig adgang til avtalt motregning.

Sikringscesjon

Lov 26. mars 2004 nr. 17 om finansiell sikkerhetsstillelse gjennomfører EU-direktiv 2002/47/EF om avtaler om finansiell sikkerhetsstillelse ('collateral agreements'). Formålet med loven og direktivet er å styrke det finansielle markedet og ivareta hensynet til finansiell stabilitet ved å bidra til sikker, ordnet og effektiv finansiell sikkerhetsstillelse. Loven regulerer avtaler mellom institusjoner som nevnt i § 1 tredje ledd (offentlige myndigheter, finansinstitusjoner, avregningssentraler mv.) og avtaler mellom slike institusjoner og juridiske personer, jf. fjerde ledd. Derimot gjelder den ikke avtaler mellom institusjoner og fysiske personer. Loven gjelder derfor ikke dersom en av avtalepartene er forbruker.

En avtale om finansiell sikkerhetsstillelse er i § 2 første ledd bokstav a definert som avtale om overdragelse av eiendomsrett til finansiell sikkerhet, herunder gjenkjøpsavtale, og avtale om pantsettelse av finansiell sikkerhet med det formål å sikre oppfyllelsen av finansielle forpliktelser. Finansiell sikkerhet omfatter etter § 2 første ledd bokstav c blant annet kontante inn-

skudd (innskudd i kredittinstitusjon og lignende kontante fordringer i enhver valuta, herunder pengemarkedsinnskudd, jf. § 2 første ledd bokstav d). Loven vil ha betydning for bruk av innskuddskonto som sikkerhet. Lovens § 3 lyder:

'Det er adgang til å avtale finansiell sikkerhetsstillelse i form av overdragelse av eiendomsrett til finansiell sikkerhet.'

Dette omfatter sikringscesjon. Samtidig fremgår det av forarbeidene til gjennomføringsloven at medlemsstatene ikke pålegges å endre nasjonale regler om pantsettelse av finansielle instrumenter eller innskuddskonti, jf. Ot.prp. nr. 22 (2003-2004) punkt 1 s. 6. Direktivet og loven om finansiell sikkerhetsstillelse innebærer at det kan avtales sikringscesjon i innskuddskonti. Dette innebærer at pantsettelsesadgangen reguleres av panteloven, men at det må trekkes et skille mellom panterett og sikringscesjon.

Verken loven eller forarbeidene berører spørsmålet om pant i eller sikringscesjon av egne kunders innskuddskonti. Heller ikke EU-direktivet omtaler slik overdragelse. Loven regulerer ikke uttrykkelig hva som skal til for å etablere rettsvern, men det antas at sikringsakten er den samme som for alminnelige overdragelser av krav, det vil si notifikasjon av debitor cessus, jf. Ot.prp. nr. 22 (2003-2004) s. 35 og Kjetil Wi-be, Tidsskrift for forretningsjuss 2004 s. 152. Spørsmålet om man kan oppnå rettsvern gjennom varsel til debitor cessus der debitor cessus samtidig er erverver av kravet (cesjonar), oppstår dermed også her.

En løsning som går ut på at det kan etableres rettsvern ved overdragelse av egen gjeld, vil stride mot det som er lagt til grunn i den nevnte tolkningsuttalelsen når det gjelder pant i egen gjeld. Ved pant i egen gjeld antas det at det ikke vil være mulig å oppnå rettsvern når panthaver og debitor cessus er samme person. Det kan samtidig tale for at § 3 i lov om finansiell sikkerhetsstillelse ikke gjelder ved sikringscesjon av kontoinnskudd som er fordringshavers gjeld til sikkerhetsstiller. Ettersom loven inneholder særbestemmelser for de tilfeller hvor kontante innskudd eller finansielle instrumenter er sikringsobjekter, hadde det på den annen side vært naturlig at det ble uttrykkelig sagt dersom overdragelse av egen gjeld ikke skulle omfattes av loven. Et formål med loven er nettopp å fjerne usikkerheten knyttet til at denne typen sikringscesjon regnes som ugyldig fordi ordningen ligner pantsettelse. Å nekte rettsvern innebærer i realiteten en inngripende begrensning og strider mot lovens og direktivets formål.

Det kan etter dette hevdes at det må legges

avgjørende vekt på ordlyden i lovens § 3, og at det dermed er adgang til å foreta sikringscesjon av egen gjeld med rettsvern.

Justisdepartementet har ikke kjennskap til om finansiell sikkerhetsstillelse etter loven om finansiell sikkerhetsstillelse avtales i praksis, eller bransjens syn på loven, eller hvilket behov det er for en adgang til å avtale panterett i kundenes bankinnskudd utover den sikkerhetsstillelse loven åpner for. Vi ber om høringsinstansenes syn på bruken av slike ordninger i praksis og i hvilken grad sikringscesjon gir tilfredsstillende sikkerhet.»

Høringsnotatet punkt 2.2 gikk gjennom de ulike rettsvirkningene av panterett, motregningsrett og sikkerhetsstillelse etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse. De viktigste forskjellene mellom de ulike ordningene ble oppsummert slik:

«En panterett har rettsvern mot *kundens utleggstakere* dersom rettsvernakt etter panteloven § 4-5 er gjennomført. Når det gjelder sikringscesjon etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse, angir ikke loven hva som skal til for å oppnå rettsvern, men det følger av forarbeidene at rettsvern oppnås ved notifikasjon, jf. Ot.prp. nr. 22 (2003-2004) s. 35. En avtale om motregning vil i utgangspunktet ikke ha rettsvern overfor andre kreditorer som tar utlegg i innskuddskontoen. Dersom det begjæres utlegg i en bankkonto, vil banken likevel trolig kunne motregne innen utleggsforretningen er gjennomført, forutsatt at vilkårene for motregning er oppfylt, herunder at motkravet er forfalt.

Dersom *kunden går konkurs*, kan en panthaver tiltre pantet og få dekning av kravet sitt så langt pantets verdi dekker det. Udekket gjeld må meldes som dividendekrav, jf. dekningsloven § 6-1. Adgangen til å motregne reguleres av dekningsloven § 8-1, som blant annet bestemmer at det ikke kan motregnes dersom skyldnerens fordring forfalt før boåpning, mens motfordringen forfaller etter det tidspunktet. Ved sikringscesjon er kravet overdratt til finansinstitusjonen med rettsvern. Den må kunne dekke sitt krav fullt ut i et eventuelt etteroppgjør.

Både avtalepant i og sikringscesjon av enkle krav kan *omstøtes* etter dekningsloven § 5-5 (omstøtelse av ekstraordinær betaling), jf. § 5-5 fjerde ledd. (Lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 5 annet ledd bestemmer for øvrig at stilt finansiell sikkerhet ikke kan omstøtes 'alene på det grunnlag at den er stilt for en finansiell forpliktelse som allerede er pådratt'.) Av de alternative vilkårene i dekningsloven § 5-5 første ledd synes alternativene betaling 'før normal betalingstid' og betaling med 'beløp som betydelig har forringet skyldnerens betalingsevne' mest

aktuelle. Et vilkår for omstøtelse etter denne bestemmelsen er videre at betalingen 'etter forholdene allikevel ikke fremtrådte som ordinær'.

Motregning kan omstøtes etter § 5-6. Bestemmelsen dekker ulike situasjoner: motregning der den som erklærer motregning (her: finansinstitusjonen), har ervervet fordringen fra en annen, og motregning der erklæringen har skjedd i løpet av den siste tiden før fristdagen eller under kunnskap om skyldnerens insolvens.

Krav om *renter etter konkursåpning* behandles ulikt avhengig av om fordringshaveren er i motregningsposisjon, er panthaver eller er erverver av et enkelt krav (cesjonar). Etter panteloven § 1-5 bokstav b omfatter panteretten også renter som er opptjent senere enn to år før det åpnes konkurs hos eieren, også dersom rentene påløper etter konkursåpning. Panthaveren får med det pantesikret rentekravet. En kreditor med motregningsrett vil derimot bare få dekket renter som påløper etter konkursåpning som en etterprioritert fordring, jf. dekningsloven § 9-7 (jf. § 9-6). (Renter som påløper før konkursåpning, vil kunne motregnes i samsvar med dekningsloven § 8-1.) Når det gjelder sikkingscesjon, regulerer ikke loven om finansiell sikkerhetsstillelse uttrykkelig hvordan renter skal behandles i tilfelle konkurs hos sikkerhetsstiller. Det antas at rentene følger eiendomsretten, slik at sikkerhetsstillelsen vil omfatte renter dersom det skal skje et etteroppgjør.»

3.2 Nærmere om det praktiske behovet for en adgang til å avtale panterett i kundenes innskuddskonti

3.2.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet la departementet til grunn at man manglet en tilstrekkelig oversikt over bruken av avtaler om pant i egne kunders innskudd på konti og praksis knyttet til slike avtaler. Under punkt 3 i høringsnotatet ble det vist til at Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen i henvendelser til departementet har gitt eksempler på områder der det i dag etableres avtaler om pant i kundens bankinnskudd, og hvor det etter deres syn foreligger et behov for en klargjøring av adgangen til slik pantsettelse. Høringsnotatet ga følgende oversikt:

«Både for forbrukere og næringsdrivende er det vanlig å etablere pant i innskuddskonto i forbindelse med verdipapirhandel. Lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirlo-

ven) § 10-5 (lån av finansielle instrumenter) krever at det stilles 'betryggende sikkerhet for lånet'. I § 10-6 (handel med derivater) første ledd kreves det at verdipapirforetaket stiller 'betryggende sikkerhet for oppfyllelse av sine forpliktelser', og etter annet ledd at kunden stiller 'minst den samme sikkerheten som oppgjørssentralen krever'.

Videre er det vanlig med avtalepant i innskuddskonti i forbindelse med løyvegarantier (for eksempel i forbindelse med drosjevirkosomhet), tollgarantier og husleiegarantier, i internasjonal varehandel, der en bank stiller remburs (garanti), samt i forbindelse med mellomfinansiering ved kjøp av eiendom. Foreldre som kausjonerer for egne barns eiendomsinvesteringer, benytter etter det som er opplyst, ofte egen konto som sikkerhet.

Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen nevner også sikkerhet for utlån i forbindelse med investering i 'sammensatte produkter'. Sammensatte produkter er investeringsprodukter som består av en innskudds- eller obligasjonsdel og et derivatелеment. Innskuddet eller obligasjonen danner grunnlaget for en garantert avkastning for investoren, mens derivatdelen skal generere avkastning utover det garanterte beløpet. Derivatdelen kan være en opsjon knyttet til for eksempel aksje-, valuta-, råvare- eller renteindekser.»

Departementet ba om høringsinstansenes syn på det praktiske behovet for å kunne avtale panterett i egne kunders innskudd på konto.

Spørsmålet om det foreligger et praktisk behov for en slik pantsettelsesadgang, har en side til hvilke alternative sikkerhetsrettigheter som følger av gjeldende rett, og hvordan disse fungerer i praksis. Dette gjelder særlig finansiell sikkerhetsstillelse etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse, og i høringsnotatet punkt 2.1 ba departementet særskilt om høringsinstansenes syn på hvilket behov det er for en adgang til å avtale panterett i kundenes innskudd på konto, utover den sikkerhetsstillelse som lov om finansiell sikkerhetsstillelse åpner for.

3.2.2 Høringsinstansenes syn

Kredittilsynet, Toll- og avgiftsdirektoratet, Den Norske Advokatforening, Finansnæringens Hovedorganisasjon, Sparebankforeningen og OBOS legger til grunn at det er behov for å kunne avtale panterett i egne kunders innskudd på konto.

Kredittilsynet uttaler:

«Kredittilsynet har ingen regelmessig rapportering som viser det samlede omfang av pant i egne kunders konti. Både for enkeltinstitusjoner

og for finansnæringen som helhet anser Kredittilsynet imidlertid at det er et behov for slike avtaler. Som det går fram av høringsbrevet er forslaget basert på et forslag fra Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen, som også er høringsinstanser. Kredittilsynet har derfor ikke innhentet synspunkter fra de institusjoner som er under tilsyn av Kredittilsynet, og som kan bli berørt av forslaget.»

Toll- og avgiftsdirektoratet viser til at toll- og avgiftsetaten kan innvilge kreditt for toll- og avgiftskrav mot at det stilles sikkerhet fra bank eller liknende finansinstitusjon. Om bankenes behov for å kunne avtale panterett i egne kunders bankinnskudd i forbindelse med innvilgelse av selvskyldnergarantier uttales det:

«Toll- og avgiftsdirektoratet ønsker å knytte noen kommentarer til departementets forespørsel om i hvilke situasjoner det foreligger et praktisk behov for å kunne avtale panterett i egne kunders bankinnskudd.

Dette har sammenheng med at Toll- og avgiftsetaten kan innvilge kreditt for toll- og avgiftskrav, mot at det stilles sikkerhet fra bank eller liknende finansinstitusjon. Vi forstår det slik at en bank i praksis ofte krever et innstående beløp på konto fra kunden for å stille sikkerhet. Vi vil derfor gi noen estimater over omfanget og størrelsen hvor toll- og avgiftsetaten kan eller skal kreve sikkerhet.

Toll- og avgiftsetaten kan innvilge kreditt for toll, merverdiavgift og særavgifter som oppstår ved innførsel (tollkreditt og dagsoppgjør). Tollregionene kan stille som vilkår at det stilles sikkerhet for kreditten, jf. skattebetalingsloven § 14-20 tredje ledd. Videre kan også virksomheter (bilforhandlere) registrere seg hos tollregionene og få innvilget kreditt for skyldig engangsavgift på motorvogn. Tollregionene skal da kreve sikkerhet, jf. skattebetalingsloven § 14-21 første ledd. Også for virksomheter som er registrert som særavgiftspliktig etter særavgiftsloven kan tollregionen stille krav om sikkerhetsstillelse, jf. skattebetalingsloven § 14-21 annet ledd. Tolloven har også bestemmelser om sikkerhetsstillelse, for eksempel knyttet til tollager og transittering. Til slutt kan toll- og avgiftsetaten stille krav om sikkerhet i enkeltsaker, typisk i forbindelse med avtaler om betalingsutsettelse etter skattebetalingsloven §§ 15-1 og 15-2.

Dersom det blir stilt krav om sikkerhet, skal denne som den klare hovedregel stilles i form av selvskyldnergaranti fra bank eller liknende finansinstitusjon. Toll- og avgiftsdirektoratet har utarbeidet standard garantitekster som skal benyttes av tollregionene. Vår erfaring tilsier at dersom en bank innvilger en søknad om selvskyldnergaranti for en virksomhet, stilles det

relativt ofte et krav om et innstående beløp på kundens konto i banken. Vi er av den oppfatning av at det er et slikt innstående som omtales som 'tollgaranti' på side 7 i høringsnotatet.

Per november 2009 fantes det ca 22.000 kunder med tollkreditt og ca 400 speditører som var innvilget dagsoppgjør. Tollregionene hadde i november 2009 stilt krav som sikkerhet for 2.090 av tollkredittkundene og for 13 av speditørene.

Til enhver tid er det dessuten ca 1.000 registrerte virksomheter som er innvilget kreditt og har stilt sikkerhet for skyldig engangsavgift på motorvogn og ca 1.500 registrerte særavgiftspliktig etter særavgiftsloven som kan pålegges å stille sikkerhet. Av de sistnevnte antar vi at det er stilt krav om sikkerhet for ca 10 % av de avgiftspliktige. I tillegg kommer garantier knyttet til blant annet tollager og tillatelse til transittering.

Størrelsen på den enkelte garanti varierer fra noen titusener til flere millioner kroner. Som en følge av dette blir våre kunder avkrevd innstående i bankene for betydelige beløp. Pant i egen gjeld anses således svært praktisk i slike typetilfeller og bidrar til at næringsdrivende kan få enkle ordninger uten at staten lider store tap.»

Den Norske Advokatforening peker i sitt hørings svar på sammenhengen mellom adgangen til å etablere sikkerhet i egne kunders innskudd på konto etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse og det eventuelle behovet det er for å åpne for pantsettelse av egne kunders innskudd utenfor lov om finansiell sikkerhetsstillelse. Om dette sies det:

«Dersom lov om finansiell sikkerhetsstillelse ikke medfører noen endring i rettstilstanden for de sikkerheter som omfattes av loven, vil det være desto større praktisk behov for å vedta en pantsettelsesadgang slik høringsutkastet legger opp til.

I sin gjennomgang av gjeldende rett legger departementet til grunn at det må legges avgjørende vekt på ordlyden i lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 3, slik at det er adgang til å foreta sikringscesjon av egen gjeld med rettsvern.

Etter Advokatforeningens oppfatning innebærer ikke ordlyden i denne bestemmelsen i seg selv noe mer eller annet enn at også sikringscesjon kan avtales etter de regler som følger av lov om finansiell sikkerhetsstillelse, eller med andre ord at 'overdragelse av eiendomsrett til finansiell sikkerhet' skal anses som finansiell sikkerhetsstillelse i lovens forstand, noe som for så vidt også følger av definisjonen i lovens § 2 bokstav a). Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 6, som bestemmer at medlemsstatene skal sørge for at sikkerhetsstillelse

i form av overdragelse av eiendomsrett 'can take effect in accordance with its terms'. Det er ikke tvilsomt at det generelt er adgang til å avtale sikringscesjon av egne kunders innskuddskonti. Det problematiske ved gjennomføring av rettsvernsakten gjør seg imidlertid i like stor grad gjeldende for sikringscesjon som for pantsettelse, og bestemmelsen i lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 3 kan etter vår oppfatning ikke forstås som en fravikelse av det alminnelige rettsvernskrav som følger av gjeldsbrevloven § 29.

Spørsmålet om sikkerhetsstillelse gjennomført i henhold til lov om finansiell sikkerhetsstillelse har rettsvern må vurderes etter alminnelige formuesrettslige prinsipper. En slik tolkning legges også til grunn av Kjetil Wibe i Tidsskrift for forretningsjuss 2004 på s. 152, hvor han uttaler at 'selv om det er adgang til rettsgyldig å avtale sikkerhetsstillelse i form av overdragelse til eie er det ikke dermed sagt at sikkerhetsretten står seg ved konkurs eller offentlig administrasjon. Lovens formulering medfører at det fortsatt stilles krav om gjennomført sikringsakt for at sikkerhetsretten skal ha vern mot tredjeperson.'

Departementet viser til at å 'nekte rettsvern innebærer i realiteten en innгриpende begrensning og strider mot lovens og direktivets formål'. Dette kan vi for så vidt være enig i, men i så fall gjør denne begrunnelsen seg i like stor grad gjeldende for tradisjonell panterett i egne kunders innskuddskonti som etableres i henhold til lov om finansiell sikkerhetsstillelse.

På denne bakgrunn mener Advokatforeningen at det ikke etter gjeldende rett er noen større adgang til å etablere sikkerhet i egne kunders innskuddskonti i form av sikringscesjon enn i form av pantsettelse. Dette kan tilsi at det er desto større grunn til å gjennomføre den foreslåtte endringen i panteloven.»

Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen er ikke i tvil om det faktiske behovet for å kunne avtale panterett i egne kunders innskudd, og uttaler om dette:

«For kunder som ikke anses kredittverdige er pant i innskudd i enkelte tilfeller den eneste muligheten til å få utstedt en bankgaranti. For denne kundegruppen vil et bortfall av muligheten til pant i innskuddet kunne redusere tjenestetilbudet. Også utover denne gruppen er det svært utbredt med pant i innskudd som sikkerhet for utstedelse av bankgarantier. Dette anses som den desidert enkleste, billigste og mest effektive måten å stille overskuddslikviditet til disposisjon for sikringsformål, det være seg for innvilgelse av kreditt eller som sikkerhet for at frem-

tidig oppgjør skjer i henhold til kontrakt eller forpliktelser som måtte oppstå for øvrig.

Som det også fremgår av departementets oversikt i høringsnotatet kapittel 3, så er bankgarantier praktiske verktøy på en rekke områder i samfunnet. Tillit mellom parter er en nødvendig forutsetning for økonomisk samhandling som for eksempel handel og ulike former for risikodekning. Bankgarantier bidrar til etablering av relasjoner mellom parter som enten er ukjente for hverandre, eller på annen måte har behov for å redusere risikoen for at motytelse ikke skjer i henhold til kontrakt, eller som på annen måte ønsker sikkerhet for et mulig fremtidig krav. For parter som i utgangspunktet ikke av banken anses som kredittverdige, vil bankens adgang til pant i en kundes innskudd være den beste løsningen, og i enkelte tilfeller kanskje den eneste.

For å illustrere bredden i samfunnets behov for bankgarantier kan det vises til den utbredte praksisen med å innhente bankgaranti som sikkerhet for leietakers forpliktelser i forbindelse med opprettelse av husleieforhold. Et annet eksempel er foreldre som pantsetter et innskudd på en konto som grunnlag for utstedelse av bankgaranti som sikkerhet for senere innbetalinger av skolepenger til utenlandske utdanningsinstitusjoner. Slike sikkerhetsstillelser vil særlig gagne unge i etableringsfasen.

3. Også innenfor offentlig forvaltningsvirksomhet benyttes bankgarantier i betydelig utstrekning. Eksempelvis har Tollvesenet etter det opplyste innhentet bankgarantier fra ca. 2000 tollkredittkunder med hjemmel i skattebetalingsloven § 14-20. I tillegg kommer sikkerhetsstillelse for særavgifter med hjemmel i § 14-21. Det vil imidlertid føre for langt å redegjøre for detaljene i dette. Justisdepartementet bes eventuelt rette en henvendelse til Toll- og avgiftsdirektoratet dersom det er ønskelig med en nærmere gjennomgang av det faktiske behovet. Det antas at et betydelig antall av disse bankgarantiene er utstedt på grunnlag av pant i innskudd fra bankkunden.

Ikke bare statlige, men også kommunale virksomheter stiller krav om bankgarantier som et ledd i sin forvaltningsvirksomhet. Innenfor kommunenes næringssetater stilles krav om bankgarantier for utstedelse av transportløyver for gods, turvogn, drosje og selskapsvogn. Hjemmelsgrunnlaget er, etter det opplyste, yrkestransportloven § 4, der det fremgår at søker må ha 'tilfredsstillende økonomisk evne'. I den tilhørende forskriften § 7 stilles det krav om 'fremlegge en garantierklæring fra bank eller forsikringsselskap på en kroneverdi tilsvarende 9000 euro. For løyver ut over dette gjelder en kroneverdi tilsvarende 5000 euro for hvert løyve'. Det kan videre opplyses at garantiordnin-

gen ble innført ved lovendringer per 2003. Formålet er å innhente sikkerhet for de forpliktelsene eller det ansvar løyvehaver eller dennes sjåfør pådrar seg under utøvelse av yrket.

4. Etter banknæringens syn gir også disse lovfastsatte pliktene for det offentlige til å innhente bankgarantier et ytterligere innblikk i bredden av og behovet for bankgarantier i samfunnet vårt. Også det private må i mange sammenhenger forholde seg til lovbestemte krav om å stille sikkerhet for lån av for eksempel aksjer. Til dette kommer at investorer ofte blir pålagt å stille kontanter til disposisjon som en del av sikkerheten for aksjeinvesteringer mv, noe som bidrar til en effektiv ressursallokering i samfunnet.

Som eksempel kan det vises til den lovbestemte plikten til å stille sikkerhet ved lån av finansielle instrumenter etter verdipapirhandelloven § 10-5. Etter denne bestemmelsen skal verdipapirforetaket påse at det stilles betryggende sikkerhet for lånet. Dette skjer ofte ved at det skytes inn penger på en bankkonto – en marginkonto. Dersom verdipapirforetaket er del av banken, vil dette i så fall bli 'pant i egne innskudd'. Dette er kontoer som er øremerket dette formålet. Det er videre vanskelig å se at en slik pantsettelse skulle støte an mot brukerhensyn. Kunden i verdipapirtransaksjonen er fullt ut innforstått med at kontoen er bundet for dette formålet. Det er her behov for overgangsordninger som er egnet til å fjerne eventuell usikkerhet om hvorvidt slike avtaler som allerede er inngått står seg. Se punkt 5 nedenfor. Tilsvarende gjelder for verdipapirforetaks handel med derivater etter § 10-6.

5. For øvrig vises det til banknæringens innspill om bredden i bruken av bankgarantier i notat 4. juni 2008, som departementet har oppsummert i høringsnotatet kapittel 3 på side 6 til 7. Til dette skal bemerkes at pant i innskudd ifbm lånefinansiering av aksjeindeksobligasjonslån etter det opplyste ikke ser ut til å praktiseres i særlig grad lenger.»

De to høringsinstansene har dessuten synspunkter på det faktiske behovet for en pantsettelsesadgang og forholdet til avtalt motregning og sikringscesjon, og uttaler blant annet om dette:

«Når det gjelder forholdet til avtalt motregning og sikringscesjon, som omtales i høringsnotatet punkt 2.1 side 3 til 5, så understrekes det at det er behov for å videreføre en adgang til å etablere panterett i tillegg. Det vises til at en panterett står seg bedre enn en motregningsrett i en eventuell konkurssituasjon, at utleggsparthavere kan legge beslag på midlene til fortregning for en eventuell motregningserklæring, samt at en panterett har betydelig videre anvendelses-

område enn sikringscesjon etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse. For så vidt gjelder næringsvirksomhet, slutter vi oss videre til departementets betraktninger rundt behovet for å likestille adgangen til pantsettelse av egen kundes bankinnskudd med adgangen til sikringscesjon.»

OBOS peker i sin høringsuttalelse på at OBOS i enkelte tilfeller vil ha behov for slik pantsettelse, og at det blant annet vil kunne være aktuelt å stille garanti/sikkerhet for en kunde med pant i kundens innskudd.

Norges Rederiforbund har et annet syn på dette spørsmålet, og legger til grunn at det ikke kan sies å foreligge et praktisk behov for en adgang til såkalt «pant i egen gjeld»:

«Det er Norges Rederiforbund sin oppfatning at det pr. i dag ikke er behov for at banker og andre finansinstitusjoner skal kunne avtale pantrett i egne kunders innskuddskonto. Norges Rederiforbund mener at bankene i dag kan oppnå tilfredsstillende sikkerhet gjennom blant annet motregningsinstituttet og sikkerhetsstillelse etter loven om finansiell sikkerhetsstillelse. I forbindelse med høringen bad Norges Rederiforbund om å få konkrete tilbakemeldinger fra medlemmene med hensyn til deres erfaringer og tanker vedrørende en eventuell panterett. Et utdrag fra en av tilbakemeldingene hitsettes:

'Det har – for vår del – opplagt vært en bevegelse den siste tiden (etter oktober 2008) i bankenes 'iver' til å kunne tilegne seg rettigheter over innskudd (i lånedokumentasjonen) dersom en 'default' situasjon skulle oppstå. Dette er en utvikling vi har strittet i mot – uten av det alltid har hjulpet. Problemstillingen er spesielt relevant i selskaper hvor det er flere selvstendige lånesyndikat og når långiver ikke har 'assignment of earnings'. Det blir for eksempel hevdet at den banken som har all flyt av driftskapital har en fordel dersom banken også er långiver – sammenlignet med banker som kun er långivere.

Vår oppfatning er at det ikke skal være mulig for finansinstitusjoner å sikre seg pant i innskudd med mindre det formelt er etablert et pantsatt innskudd.'

Banken og kunden kan i dag avtale at rederiets krav mot banken skal kunne avregnes mot krav banken har mot rederiets, og denne adgangen benyttes også i stor utstrekning. Partene i næringslivet har innrettet seg etter det gjeldende regelverk, og de systemer som er etablert i dag fungerer tilfredsstillende og gir tilstrekkelig sikkerhet for bankene og andre finansieringsinstitusjoner.

På denne bakgrunn kan ikke Norges Rederiforbund se at det er behov for å lovfeste en pantsettelsesadgang.»

Næringslivets Hovedorganisasjon synes å legge til grunn at det kan være uklart om det foreligger et reelt behov for den pantsettelsesadgangen som er foreslått i høringsnotatet, hensett til de mulighetene finansinstitusjoner allerede har til å betinge seg sikkerhet etter gjeldende regler.

3.2.3 Departementets vurdering

Departementet legger på bakgrunn av innspillene under høringen til grunn at det foreligger et praktisk behov for en adgang for finansinstitusjoner til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto. Et klart flertall av de høringsinstansene som har uttalt seg, mener det er et behov for en slik pantsettelsesadgang. Disse høringsinstansene representerer både offentlige myndigheter og det private næringsliv, noe som etter departementets syn viser en bredde og variasjon i de foreslåtte reglenes nedslagsfelt.

Av de praktiske typetilfellene som er nevnt i høringsnotatet punkt 3, er det særlig adgangen til å kunne pantsette egne kunders innskudd på konto i forbindelse med bankgarantier som er fremhevet av høringsinstansene. Departementet viser til høringsuttalelsene fra *Toll- og avgiftsdirektoratet*, *Finansnæringsens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* om dette, og slutter seg til disse høringsinstansenes vurdering av at en adgang til «pant i egen gjeld» synes praktisk i mange av de tilfellene der det stilles krav om bankgarantier. Departementet mener videre at det også utenfor området for bankgarantier synes å være et reelt behov for den foreslåtte pantsettelsesadgangen, og viser blant annet til gjennomgåelsen av ulike typetilfeller under punkt 3 i høringsnotatet.

Når det gjelder forholdet til beslektede sikkerhetsretter som avtalt motregning og sikkerhetsstillelse etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse, er høringsinstansene noe delt i synet på behovet for en særskilt pantsettelsesadgang for «pant i egen gjeld» etter panteloven ved siden av de mulighetene en har til å oppnå sikkerhet etter gjeldende rett. Departementet vil i denne sammenheng peke på at panterett, avtalt motregning og sikkerhetsstillelse etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse har ulikt virkeområde og ulike rettsvirkninger, jf. punkt 3.1.1 foran om gjeldende rett. Spørsmålet om lov om finansiell sikkerhetsstillelse gir adgang til sikringsseksjon av egen gjeld med rettsvern er – som påpekt av Den Norske Advokatforening – tvilsomt. Justis-

departementet tar ikke nærmere stilling til tolkningen av denne loven her.

3.3 Bør det gjelde en adgang for finansinstitusjoner til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto?

3.3.1 Høringsnotatet

I høringsnotatet punkt 4.2 gikk departementet gjennom hensyn for og imot å etablere regler om pant i egne kunders innskudd:

«Enhver utvidelse av pantsettelsesadgangen vil skje på bekostning av kreditorer som ikke har mulighet til å sikre seg, fordi det blir færre eidelere tilbake å ta beslag i. Dette kan for eksempel ramme skadelidte med et erstatningskrav. Hensynet til usikrede kreditorer taler imot at det gis regler om pant i egne kunders innskuddskonti. I ulike drøftelser av hvor omfattende pantsettelsesadgangen bør være, går dette hensynet igjen, for eksempel i forbindelse med etterkontrollen av konkurslovgivningen, jf. NOU 1993: 16 del V punkt 2 s. 134 flg. og Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) del VI s. 159 flg.

På den annen side er det etter det som er opplyst for Justisdepartementet, allerede etablert en mengde slike panteavtaler. En pantsettelsesadgang vil dermed trolig ikke føre til en utvidelse av praksis. Justisdepartementet har ikke kjennskap til hvorvidt eller i hvilken grad gyldigheten av etablerte avtaler bestrides av andre kreditorer.

Pantsettelse av bankinnskudd kan uansett ordnes gjennom en tredjepart, slik at konto opprettes i en annen finansinstitusjon. Dette er en alminnelig og etablert form for pant i enkle krav, både i nærings- og forbrukerforhold. Slik trepartspantsettelse kommer ikke i konflikt med motregningsforbudet i finansavtaleloven, fordi tiltredelse av pantet ikke skjer ved motregning. Det som skiller slik pantsettelse fra pant i en kundes innskuddskonto er at panthaver og debitor cessus er to forskjellige subjekter. Rettsvernregelen om notifikasjon av debitor cessus reiser da ikke særskilte problemstillinger. En lovendring som den som legges frem i høringsnotatet her, vil dermed ikke egentlig utvide pantsettelsesadgangen med hensyn til hvilke typer objekter det kan tas pant i. Det er i stedet tale om å regulere hvem som kan være panthaver.

Mot en pantsettelsesadgang taler at det kan være retts teknisk vanskelig å lage gode regler, især gjelder det avgrensningen mot motregningsforbudet i forbrukerforhold. Behovet for

en pantsettelsesadgang i egen kundes innskuddskonto – ved siden av de ordninger som kan etableres etter gjeldende rett – er heller ikke avklart. For eksempel antar Justisdepartementet at bruken av sammensatte produkter i forbrukerforhold vil bli redusert som følge av innstramninger i regelverket for slike spareprodukter gjennom endringer i forskrift 25. september 2006 nr. 1317 om opplysningsplikt ved tilbud om kjøp av sammensatte produkter.

Justisdepartementet ber om høringsinstansenes syn på om det bør etableres en uttrykkelig adgang til å avtale pant i kunders innskuddskonti (finansinstitusjonens egen gjeld).»

3.3.2 Høringsinstansenes syn

Et flertall av de høringsinstansene som har hatt synspunkter på dette spørsmålet, mener at det bør gjelde en adgang for finansinstitusjoner til å pantsette egne kunders innskudd på konto. Dette synes å gjelde *Finansdepartementet, Brønnøysundregistrene, Kredittilsynet, Toll- og avgiftsdirektoratet, Den Norske Advokatforening, Finansnæringsens Hovedorganisasjon, Sparebankforeningen og OBOS.*

Finansdepartementet finner etter en helhetsvurdering å kunne slutte seg til forslaget:

«Finansdepartementet er enig i at hensynet til usikrede kreditorer kan tale mot at det åpnes for en adgang for banker til å etablere pant i egne kunders innskuddskonti. Som det fremgår av høringsnotatet kan pant i innskuddskonti allerede arrangeres gjennom en tredjepart (en annen bank). Forslaget i høringsnotatet innebærer således ingen utvidelse av pantedgangen med tanke på hva som kan pantsettes. Finansdepartementet viser videre til motregningsforbudet i finansavtalovens § 29 som gjelder overfor kunder som er forbrukere. Etter Finansdepartementets vurdering tilsier hensynene bak dette forbudet at det bør vurderes å knytte særskilte vilkår til adgangen til å etablere slik pant i forbrukerforhold. Finansdepartementet legger til grunn at det ikke i like stor grad er behov for slike særskilte vilkår i forhold til næringsdrivende, ettersom det ikke gjelder et motregningsforbud i næringsforhold. Etter en helhetsvurdering slutter Finansdepartementet seg til at pant i egne kunders innskuddskonti bør kunne tillates, forutsatt at det stilles visse vilkår i forbrukerforhold. For øvrig forutsetter Finansdepartementet at dette ikke forrykker balansen mellom ulike kreditorgrupper, og at Justisdepartementet vurderer dette nøye.»

Også *Brønnøysundregistrene* ser positivt på forslaget om å endre panteloven slik at finansinstitu-

sjoner og kunder i fremtiden skal kunne avtale panterett i kundenes innskudd.

Kredittilsynet er positiv til en endring av panteloven «som innebærer en klarlegging av finansinstitusjoners adgang til å avtale panterett i egne kunders innskuddskonti (...)».

Toll- og avgiftsdirektoratet legger til grunn at pant i egen gjeld må anses svært praktisk i de tilfellene der det stilles garantier for toll- og avgiftskrav, og at en slik pantsettelsesadgang «bidrar til at næringsdrivende kan få enkle ordninger uten at staten lider store tap». Samtidig bemerker direktoratet «at en lovfestet adgang til pant i egen gjeld ikke bør gjøres så vid at den vil kunne svekke eventuell tvangsinnfordring av skatte- og avgiftskrav».

Videre støtter *Den Norske Advokatforening* lovforslaget, blant annet fordi det vil bidra til avklaring av rettstilstanden. Advokatforeningen mener at det er hensiktsmessig å etablere en uttrykkelig adgang for finansinstitusjoner til å avtale pant i egne kunders på konto:

«For kunden (pantsetteren) representerer innskuddet et formuesgode som det kan være ønskelig å pantsette som grunnlag for kreditt. Også etter gjeldende rett vil det være mulig å pantsette et slikt formuesgode til finansinstitusjonen, men det vil da være nødvendig å plassere innskuddet i en annen finansinstitusjon. Det er altså relativt enkelt å benytte innskudd på konto som grunnlag for kreditt til tross for at det ikke foreligger hjemmel for å etablere pant i egne kunders innskuddskonti. Forslaget innebærer således ingen reell utvidelse av pantsettelsesadgangen, men utvider kretsen av mulige panthavere. Av denne grunn, og som følge av at adgangen til å betinge seg motregningsrett i næringsforhold benyttes i relativt stor grad, vil ikke kundens usikrede kreditorer i praksis komme særlig dårligere ut som følge av lovforslaget.

På den annen side taler argumentene mot bankers motregningsrett i kunders innskuddskonti, herunder hensynet til å beskytte konto-haverens betalingskanaler, i like stor grad mot pantsettelse av slik konto. Departementet viser til at en panterett i prinsippet bare får betydning for forbrukere som ønsker å gå med på en slik ordning, men dette gjelder i like stor grad for avtalt motregningsrett, som det altså ikke er rom for i forbrukerforhold. En pantsettelsesadgang som den foreslåtte vil innebære en uthuling av motregningsforbudet i finansavtaleloven § 29. Motregningsforbudet er på den annen side ikke til hinder for at kunden pantsetter innskudd i en finansinstitusjon til en annen finansinstitusjon. Etter Advokatforeningens oppfatning ivaretas hensynet til å beskytte forbrukerens betalingskanaler i tilstrekkelig grad ved at

det bare kan tas pant i konto opprettet særskilt for dette formål, noe som dermed utelukker lønnskonto og lignende. Etter Advokatforeningens oppfatning er det hensiktsmessig å etablere en uttrykkelig adgang for finansinstitusjoner til å avtale pant i egne kunders innskuddskonti.»

Finansnæringens Hovedorganisasjon og *Sparebankforeningen* støtter forslaget, blant annet fordi det vil bidra til en klargjøring av rettstilstanden på området og fordi det vil legge til rette for en enkel, billig og effektiv måte å stille overskuddslikviditet til disposisjon for andre formål.

OBOS legger til grunn at OBOS i enkelte tilfeller vil ha behov for en slik pantsettelsesadgang som den foreslåtte og støtter derfor departementets forslag til endringer i panteloven § 4-4 annet ledd og § 4-5 annet ledd.

KS, *Landsorganisasjonen i Norge*, *Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund* og *Norges Rederiforbund* mener at det ikke bør etableres en adgang for finansinstitusjoner til å avtale panterett i egne kunders innskudd på konto.

KS går imot forslaget fordi dette etter forbundets syn vil medføre begrensede dekningsmuligheter for kommunene:

«For finansinstitusjonene er det en frivillig og forretningsmessig avgjørelse om de vil stille lån eller garanti og mot hvilke sikkerheter det skal skje. Kommunene kommer derimot jevnlig i en ufrivillig kreditorposisjon uten å kunne vurdere sine muligheter på forhånd. Forslaget innebærer at kommunene får begrenset sine dekningsmuligheter.

Kommunene er avhengige av tilstrekkelig inngang av skatt og offentlig avgift. De kan ikke stille vilkår om sikkerhet før forfall. Kommunene har også usikrede krav som avtaleparter og som skadelidte. Uteblir betalingen, avhenger oppfyllelsen ofte av om kommunene kan oppnå pantesikkerhet ved utleggspant. Utleggspant i enkle krav i form av bankkonti tas i tusenvis av saker årlig. Slike utlegg er enkle og rimelige å realisere, og er i mange tilfeller eneste dekningsmulighet. Med de foreslåtte endringene vil kommunene få pant med etterfølgende prioritet. Dette vil medføre sterkt reduserte dekningsmuligheter for kommunene.»

Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund går av samme grunner imot forslaget:

«NKK viser til at det for finansinstitusjoner er en frivillig og forretningsmessig avgjørelse om de vil stille lån eller garanti, og mot hvilke sikkerheter det skal skje.

Offentlige kreditorer kan derimot ikke på samme måte velge sine debitorer. De kommu-

nale kemnerkontorene kommer i en ufrivillig kreditorposisjon dersom skatt, avgifter og kommunale krav ikke blir betalt ved forfall. Kemnerkontorene kan ikke stille vilkår om sikkerhet før forfall, og må søke å etablere utleggspant dersom betalingen uteblir. Utleggspant i enkle krav som bankkonti er praktisk i flere tusen saker hvert år, og i mange tilfeller er kontopant den eneste muligheten til å få dekning for ubetalte skattekrav.

Dersom forslaget om adgang til å etablere pant i egne kunders innskuddskonti blir vedtatt, vil kemnerkontorene sine dekningsmuligheter bli vesentlig begrenset.»

Landsorganisasjonen i Norge mener at gjeldende praksis ikke er godt nok dokumentert i høringsnotatet, og at det mangler en vurdering av forslagens virkninger på den finansielle stabiliteten. Organisasjonen viser til at det er nedsatt en Finanskommisjon, og at forslaget til endringer i panteloven bør vurderes i denne sammenheng. Om dette uttales det:

«Departementet foreslår at det gis adgang til å ta pant i bankens egne innskudd, hvilket er å ta pant i bankens egen gjeld. Dette har i seg selv betenkelige prinsipielle sider, da innskuddene er finansieringskilden til bankenes utlån. LO har merket seg at departementet 'antar' at dette er en regulering av en praksis som alt er etablert, men vi kan ikke se at det er gjort en nærmere undersøkelse av om så er tilfelle, heller ikke om denne praksis har uheldige utslag. Videre er det utelukkende gjort en begrenset juridisk vurdering, særlig knyttet til interessene til andre lånegivere.

Det opplyses at slik pantstillelse bl.a. brukes til å utstede nye finansielle instrumenter, sammensatte produkter og derivater. Departementet har ikke foretatt noen vurdering av forslagens virkninger på den finansielle stabiliteten. Det var nettopp en løssluppen utvikling av uoversiktlige derivater som var en vesentlig bakgrunn for den dype finanskrisen, med helt uforutsette virkninger for realøkonomi og selskapssetting.

LO viser til at det er nedsatt en Finanskommisjon for å se nærmere på finansiell stabilitet og behov for reguleringer. Vi mener det er behov for å vurdere forslaget i denne sammenheng. LO kan ikke støtte forslag til ny lovgivning på dette området før en slik vurdering er foretatt.»

Norges Rederiforbund mener at det ikke foreligger noe praktisk behov for den foreslåtte pantsettelsesadgangen, og går på det grunnlag imot forslaget til endringer i panteloven.

Enkelte høringsinstanser drøfter om det er øns-

kelig med en panterettsordning som den foreslåtte, uten at det konkluderes uttrykkelig i den ene eller andre retningen. *Skattedirektoratet* advarer i utgangspunktet mot nye panterettsordninger som svekker hensynet til usikrede kreditorer, men antar likevel at graden av slik uheldig innvirkning vil bero på hvilken rekkevidde og innretning den foreslåtte panterettsordningen i tilfelle vil få. Skattedirektoratet uttaler:

«Skattedirektoratets anliggende vil imidlertid være knyttet til hvorvidt det vil være ønskelig med en panterettsordning som foreslått. Bakgrunnen er den rolle som direktoratet har i forhold til underliggende organers innkreving av de offentlige skatter og avgifter som tilligger direktoratets ansvarsområde. I hovedsak gjelder dette de krav på merverdiavgift som står til innkreving hos skattekontorene og de krav på skattemrådet som står til innkreving gjennom fellesinnkrevingen hos landets kommunale skatteoppkrevere. Det kan nevnes at samlet restanseportefølje bare for merverdiavgiften utgjør pr. i dag ca 7-8 milliarder kroner. Også for skattekravene er det tale om store milliardbeløp. Kravene er i medhold av skattebetalingsloven § 14-1 tvangsgrunnlag for utlegg. Skattekontorene og skatteoppkriverne har særskilt namsmyndighet og forestår i stor utstrekning selv arbeidet med å sikre og søke dekket utestående krav. Skattedirektoratet representerer således en meget stor og i utgangspunktet usikret restanseportefølje, og vil være opptatt av om det fremlagte forslaget til endring i panteloven kan innvirke uheldig i forhold til arbeidet med å innføre denne restansmassen. For de offentlige skatte- og avgiftskreditorer vil sikring og dekning gjennom utleggspant i innestående på bankkonti alltid være det alternativ en søker først, og som ofte vil gi dekning.

Selv om departementet antar at det allerede i et visst omfang forekommer bruk av avtaler mellom bank og kunde om pant i innskuddskonti, fremgår det også at en ved etablering av en lovfestet avtalepantordning som foreslått må legge til grunn at bruken av denne form for avtalepant vil øke. Videre fremholdes i høringsnotatet punkt 4.2 at en hver utvidelse av pantsettelsesadgangen vil skje på bekostning av kreditorer som ikke har muligheten til å sikre seg, ved at en utvidelse vil gi færre eiendeler å ta beslag. Departementet viser således videre til at hensynet til usikrede kreditorer taler i mot at det gis regler om pant i egne kunders innskuddskonti.

På denne bakgrunn vil Skattedirektoratet advare mot nye panterettsordninger som svekker hensynet til usikrede kreditorer. Direktoratet vil likevel anta at graden av en slik uheldig innvirkning vil bero på hvilken rekkevidde og

innretning den foreslåtte panterettsordningen i tilfelle vil få. Den bør således ikke gis større anvendelse enn de meldte særskilte behov måtte tilsi. Direktoratet har merket seg at panteavtalen må opprettes i direkte tilknytning til det engasjementet den er ment å sikre. Videre at det vil være oppstilt krav til at kunden som pantsetter vil være uten rådighet over midlene på den pantsatte innskuddskonto. Vi oppfatter da at det vil ligge mer spesielle behov til grunn ved slik pantsettelse av en innskuddskonto. Direktoratet vil av den grunn anta at omfanget vil være begrenset, og at det ikke vil være særlig praktisk med oppretting av denne type panteavtaler i forbindelse med vanlige låneavtaler. Det ville ellers vært grunn til å frykte at etablering av en alminnelig panterettsadgang i innskuddskonti som mulig sidesikkerhet til andre sikringsmuligheter raskt ville fått alminnelig anvendelse. En ville i så fall mistet tilgang til det klart mest anvendelige utleggsobjekt for sikring og dekning av bl.a. store offentlige skatte- og avgiftskrav.»

Næringslivets Hovedorganisasjon drøfter også hvorvidt det bør etableres en adgang for finansinstitusjoner til å pantsette egne kunders innskudd på konto:

«Åpner man uttrykkelig for pantsettelsesadgang, legger vi til grunn at finansinstitusjonene i deres standard innskuddsvilkår vil kreve at innskyteren – så langt det er mulig etter loven – pantsetter kravet til fordel for institusjonen. Etter vår vurdering vil dette i praksis bety at innskyter ikke kan benytte innskuddet som sikkerhet for gjeld til andre enn den ene pantshaveren, all den tid lånebeløpet oftest overstiger innskuddet.

En slik ordning vil sannsynligvis også føre til at långivere (i enda større grad enn i dag) vil kreve at låntakere har alle sine innskudd hos långiver, for dermed å øke sikkerheten for lånene. Dette reduserer antagelig fleksibiliteten for låntakerne.

Gitt antagelsene ovenfor, er det sannsynlig at pantsettelsesadgang vil kunne ha betydning for konkurransen i bankmarkedet for hhv. innskudd og utlån. Etter NHOs oppfatning er dette et marked der det er viktig med effektiv konkurranse.

Det er i seg selv positivt at rettslig risiko blir redusert. Hvis pantsettelsesadgang fører til redusert risiko for finansinstitusjonene, bør man forvente at bankene lar denne komme kundene til gode i form av gunstigere lånebetingelser.

(...)

I en konkurssituasjon vil det regelmessig uansett være slik at det i det alt vesentlige er de prioriterte fordringshavere som får noe dekning

i boet. I den grad uprioriterte fordringshavere så langt har fått noe ut av konti konkursdebitor har hatt i bank, vil en utvidelse av pantsettelsesadgangen ytterligere forringe de uprioriterte kreditorers dekningsmulighet.»

3.3.3 Departementets vurdering

Departementets utgangspunkt er at hensynet til usikrede kreditorer står sentralt i vurderingen av om det bør etableres regler om finansinstitusjoners adgang til å avtale pant i egne kunders innskudd på konto. Dette hensynet er også fremhevet av flere høringsinstanser under høringen. Enhver utvidelse av pantsettelsesadgangen vil i prinsippet innebære en svekkelse av dekningsmulighetene for kreditorer som ikke har anledning til kreve sikkerhet for sine krav på forhånd, for eksempel en skadelidt. Det offentlige kan komme i en ufrivillig kreditorposisjon gjennom sin innfordring av skatter og avgifter. For disse kreditorgruppene kan det være aktuelt å søke dekning gjennom utleggspann i innstående på bankkonti. Dersom finansinstitusjoner gis adgang til å avtale panterett i egne kunders innskudd, vil disse ha en særrett til dekning fremfor eventuelle utleggspanthavere. Hensynet til ikke å forrykke balansen mellom ulike kreditorgrupper kan isolert sett tale mot at det etableres regler som gir finansinstitusjoner adgang til å avtale pant i egne kunders innskudd.

Departementet mener videre at det er viktig å holde fast ved utgangspunktet om at motregningsforbudet i finansavtaleloven § 29 første ledd skal opprettholdes. Dette innebærer etter departementets syn en klar begrensning i hvordan eventuelle nye regler som fastsetter en pantsettelsesadgang, kan utformes. Som fremholdt i høringsnotatet, må reglene i forbrukerforhold eventuelt utformes slik at det ikke oppstår konflikt med motregningsforbudet eller hensynene bak forbudet. Hensynet til å beskytte forbrukerens alminnelige betalingskanaler, slik som lønnskonto og lignende brukskonti, tilsier at det må oppstilles særskilte krav til de konti som eventuelt kan benyttes som objekt for slik pantsettelse.

Departementet vil samtidig peke på at høringen har vist at det er et praktisk behov for den foreslåtte pantsettelsesadgangen. Som det fremgår av punkt 3.2 i proposisjonen, har både offentlige og private høringsinstanser gitt uttrykk for at «pant i egen gjeld» er en praktisk pantsettelsesform. Departementet viser særlig til høringsuttalelsene fra *Toll- og avgiftsdirektoratet*, *Finansnæringsens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen*.

Som fremholdt i høringsnotatet punkt 4.2, kan det argumenteres for at den allerede eksisterende praksisen med hensyn til pantsettelse av bankinnskudd medfører at lovforslaget likevel ikke vil innebære en reell utvidelse av pantsettelsesadgangen som sådan. Høringen har etter departementets syn tydeliggjort at det allerede er etablert et stort antall avtaler om «pant i egen gjeld», selv om det totale omfanget fortsatt er ukjent. Departementet antar derfor at en lovfesting av denne pantsettelsesadgangen i alle fall i noen grad vil videreføre status quo på området. Samtidig vil en uttrykkelig lovfesting innebære en klargjøring av rettsstilstanden, noe som også har vært fremhevet som positivt av flere høringsinstanser. En uttrykkelig lovfesting og klargjøring av rettsstilstanden vil etter departementets syn kunne slå begge veier med hensyn til om det vil bli etablert flere eller færre avtaler om pant i egne kunders innskuddskonti for fremtiden. På den ene side kan det – som enkelte høringsinstanser har tatt til orde for – hevdes at dersom den foreslåtte pantsettelsesadgangen blir lovfestet, vil finansinstitusjonene standardmessig betinge seg en slik panterett overfor sine kunder i større grad enn i dag. På den annen side kan det hevdes at en lovfesting av klare vilkår for når og i hvilken form slik pantsettelse kan avtales, vil kunne innebære en viss innskjerpelse sammenlignet med den praksis som er etablert i dag. Et sterkere argument, som har nær tilknytning til dette, er etter departementets syn at pantsettelse av bankinnskudd etter gjeldende rett uansett kan ordnes gjennom en tredjepart, ved at den kontoen som skal pantsettes, opprettes i en annen finansinstitusjon. På denne bakgrunn kan det argumenteres for at den foreslåtte lovendringen ikke reelt sett vil innebære en utvidelse av pantsettelsesadgangen med hensyn til panteobjekt, men i stedet innebære en regulering av hvem som kan være panthaver. Dette synspunktet ble fremhevet i høringsnotatet, og har blant annet fått tilslutning fra *Finansdepartementet* og *Den Norske Advokatforening* under høringen. Etter departementets syn vil en lovendring som medfører en utvidelse av kretsen av mulige panthavere måtte anses mindre inngripende i forhold til gruppen av usikrede kreditorer, enn om det var tale om å utvide pantsettelsesadgangen ved å tillate panterett i nye panteobjekter.

Som påpekt av *Skattedirektoratet* under høringen vil eventuelle negative virkninger for de usikrede kreditorer av å etablere en slik pantsettelsesadgang antakelig kunne avdempes gjennom den konkrete utformingen av panterettsordningen. Skattedirektoratet viser til at en eventuell ny panterettsordning ikke bør gis større anvendelse enn det de

særskilte behov måtte tilsi. Departementet slutter seg til disse synspunktene, og legger i likhet med Skattedirektoratet til grunn at lovforslaget i høringsnotatet inneholder skranker som kan begrense en uheldig forrykning av balansen mellom ulike kreditorgrupper.

Departementet er på denne bakgrunn og etter en samlet vurdering kommet til at det bør etableres en adgang for finansinstitusjoner til å etablere pant i egne kunders innskudd på konto. Det foreslås på den bakgrunn regler om dette i et nytt annet ledd i panteloven § 4-4. Departementet vil i punkt 3.4 i gi en nærmere vurdering av hvordan regelverket bør utformes.

3.4 Nærmere om utformingen av reglene

3.4.1 Innledning

Utformingen av regler om avtalepant i egne kunders bankinnskudd reiser flere problemstillinger. I høringsnotatet ba departementet særlig om høringsinstansenes syn på hvem som skal kunne være parter i en slik avtale, om det skal stilles bestemte krav til det innskuddet som skal tjene som pantobjekt, eller til den avtalen som inngås, hvordan avtalepanteretten skal få rettsvern, hvilken rådighet partene skal ha over pantobjektet så lenge panteretten består, og hvordan tiltredelse til pantet bør gjennomføres. Departementet uttalte dessuten at dersom utgangspunktet etter gjeldende rett er at det ikke er adgang til å etablere pant i egen gjeld, vil den foreslåtte reguleringen i realiteten innebære at det åpnes for en ny form for avtalepantsettelse. Dette kunne etter departementets syn tale for at eventuelle endringer i panteloven i første omgang burde ha et begrenset virkeområde.

Departementet vil i det følgende gjennomgå enkeltelementene i lovforslaget, samt enkelte andre problemstillinger.

3.4.2 Partsforholdet

I *høringsnotatet* foreslo departementet en adgang til å inngå avtale om pant i egne kunders innskuddskonti både der kunden er forbruker, og der kunden er næringsdrivende. For næringsdrivende la departementet til grunn at slik pantsettelsesadgang ikke reiser særlige problemer, utover at det må skje en generell avveining av hvor omfattende adgangen til pantsettelse bør være, samt at rettsvernregelen må avklares. Det ble påpekt at det ikke gjelder noe motregningsforbud utenfor forbrukerfor-

hold. Dessuten åpner lov om finansiell sikkerhetsstillelse for cesjon, men som nevnt er det noe tvil i spørsmålet om man kan få rettsvern i disse situasjonene.

Om situasjonen der pantsetter er forbruker, ble det uttalt i høringsnotatet:

«Når det gjelder forbrukere, vil vurderingen ha et noe annet utgangspunkt. Det er vanskelig å utforme regler om avtalepant – særlig om tiltredelse av pantet – uten at det på en eller annen måte berører motregningsforbudet i finansavtaleloven. Utover dette er det vanskelig å se at hensynet til forbrukeren i seg selv skulle tale mot en regel om pant i egen gjeld. Spørsmålet gjelder avtalepant, og får i prinsippet betydning bare for forbrukere som ønsker å gå med på en slik ordning. Etter det departementet forstår, vil alternativet for forbrukeren i praksis være å opprette konto i en annen finansinstitusjon som stilles som sikkerhet for fordringen. En adgang til å pantsette innskudd i egen bank til fordel for egen bank gir dermed en enklere løsning.»

Når det gjaldt spørsmålet om hvem som kan være panthaver, drøftet departementet i høringsnotatet det nærmere innholdet i begrepene «finansinstitusjon» og «kredittinstitusjon». Departementet viste til at det etter finansavtaleloven er finansinstitusjoner som kan drive finansieringsvirksomhet, herunder opprette kontoavtaler. Departementet la til grunn at det ville være naturlig å velge den samme avgrensningen ved en endring av panteloven, og foreslo å benytte begrepet «finansinstitusjon» i lovforslaget. Begrepet «kredittinstitusjon» finnes ikke i finansavtaleloven.

Under *høringen* har ingen høringsinstanser gått imot forslaget om at adgangen til pantsettelse skal gjelde både der kunden/pantsetter er forbruker, og der kunden er næringsdrivende. Flere høringsinstanser mener imidlertid at det er viktig at det oppstilles særskilte vilkår for slik pantsettelse i forbrukerforhold, jf. nærmere om dette nedenfor.

Finansdepartementet, Kredittilsynet, Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen har i sine høringssvar pekt på at det bare er banker og filialer av utenlandske kredittinstitusjoner som har anledning til å ta imot innskudd, jf. forretningsbankloven § 1 og sparebankloven § 1. Etter disse høringsinstansenes syn er panthaversiden dermed angitt for vidt og upresist gjennom bruken av begrepet finansinstitusjon i lovforslaget.

Finansdepartementet legger etter dette til grunn at det bør presiseres «at adgangen til å ta pant i egne kunders innskuddskonti kun er relevant for nor-

ske banker og eventuelle filialer av utenlandske kredittinstitusjoner».

Kredittilsynet har en noe annen innfallsvinkel, og uttaler:

«Kredittilsynet vil bemerke til forslaget at det i Norge kun vil være banker som har tillatelse til å ta mot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere, se sparebankloven § 1 og forretningsbankloven § 1. Det må derfor vurderes om den foreslåtte endringen i panteloven kun skal omfatte bankens adgang til å avtale panterett i egne kunders konti eller om endringen også skal omfatte konti med positiv saldo/innlån i andre finansinstitusjoner. Eventuelt kan det i merkningene til endringene presiseres at man her benytter et annet innskuddsbegrep enn i banklovgivningen, en slik ny begrepsbruk anbefales imidlertid ikke.»

Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen mener at det bør vurderes å endre partsangivelsen fra «finansinstitusjon» til «kredittinstitusjon»:

«Fra vårt synspunkt faller det noe mer naturlig å ta utgangspunkt i de institusjoner som nyter fordelene av å falle innenfor innskuddsmonopolet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 3. Dette er i første rekke banker, samt filialer av utenlandske kredittinstitusjoner som driver virksomhet i Norge. Definisjonen av kredittinstitusjon harmonerer videre med begrepsbruken innen EU/EØS området, noe som må antas å være en fordel i denne sammenheng. Mot dette kan anføres at kredittinstitusjon i motsetning til finansinstitusjon, ikke er benyttet i finansavtaleloven § 9. Dette bør imidlertid ikke være avgjørende. Finansinstitusjoner driver de fleste former for finansieringsvirksomhet (utlånsvirksomhet og medvirkning til finansiering av annet enn egen virksomhet, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3 jf. § 1-2), og omfatter en rekke institusjoner som ikke har rett til å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten. Ved å avgrense anvendelsesområdet til kredittinstitusjoner, vil man i alle fall et stykke på vei kunne avhjelpe noe av den tolkingstvil som vil kunne oppstå rundt innskuddsbegrepet, som ikke er helt entydig i alle sammenhenger.»

Den Norske Advokatforening legger for sin del til grunn at det neppe har stor praktisk betydning om man benytter begrepet «finansinstitusjon» eller «kredittinstitusjon», «da en finansinstitusjon som ikke er en kredittinstitusjon sjelden vil motta innskudd som det er aktuelt å pantsette».

Departementet er enig med de høringsinstansene som har påpekt at begrepet «finansinstitusjon» i lovforslaget kan reise visse avgrensings-

spørsmål, idet begrepet også omfatter institusjoner som ikke har rett til å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten. I finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 3 er institusjoner som har rett til å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten, definert som «kredittinstitusjon», og som påpekt av enkelte høringsinstanser, vil dette i praksis bare omfatte forretningsbanker, sparebanker og filialer av utenlandske kredittinstitusjoner som driver virksomhet i Norge. En finansinstitusjon kan etter dette også samtidig være en kredittinstitusjon, men et slikt sammenfall trenger ikke å foreligge. Det kan derfor hevdes at en spesialregulering av pant i enkelte pengekrav som den foreslåtte blir for upresis når det er tale om pantsettelse av «innskudd på konto i finansinstitusjon».

Departementet vil samtidig presisere at det med forslaget til endringer i panteloven ikke er tilsett å gjøre endringer i grunnleggende begrepsbruk og avgrensninger som følger av spesiallovgivningen på området. Når det i forslaget til nytt annet ledd i panteloven § 4-4 er tale om «innskudd på konto i finansinstitusjon», er det naturlig å legge til grunn at dette bare omfatter de finansinstitusjonene som etter spesiallovgivningen har rett til å ta imot innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten. Problemstillingen blir om dette er tilstrekkelig, eller om hensynet til sammenhengen i regelverket og rettsanvenderne tilsier at begrepsbruken bør endres.

Lov om finansiell sikkerhetsstillelse er til sammenligning avgrenset til å gjelde de institusjoner mv. som er nevnt i loven § 1 tredje og fjerde ledd, og i henhold til § 1 tredje ledd bokstav c, jf. fjerde ledd, kommer loven til anvendelse når minst en av avtalepartene tilhører kategorien «finansinstitusjoner». Begrepet «kredittinstitusjon» er ikke særskilt nevnt i den personelle avgrensingen etter lovens § 1, men inngår som en del av definisjonen av «kontante innskudd» i lovens § 2 bokstav d. Etter lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 3 er det adgang til å avtale finansiell sikkerhetsstillelse i form av overdragelse av eiendomsrett til «finansiell sikkerhet», som i lovens § 2 bokstav c er definert til å omfatte kontante innskudd og finansielle instrumenter. Kontante innskudd omfatter etter definisjonen i § 2 bokstav d «innskudd i kredittinstitusjon og lignende kontante fordringer i enhver valuta, herunder pengemarkedsinnskudd». Kontante innskudd vil dermed bare kunne være objekt for finansiell sikkerhetsstillelse i form av sikringscesjon så langt disse er knyttet til en kredittinstitusjon.

Som nevnt i høringsnotatet punkt 4.3 er begre-

pet «kredittinstitusjon» ikke benyttet i finansavtaleloven. I finansavtaleloven kapittel 2, som regulerer innskudd og betalingstjenester, er virkeområdet for kapittelet «rammeavtaler om innskudd og betalingstjenester, jf. § 11, med finansinstitusjoner», jf. finansavtaleloven § 9. I finansavtaleloven § 10 er imidlertid innskuddsbegrepet begrenset, slik at bestemmelsene om innskudd i kapittel 2 ikke gjelder for nærmere bestemte innskuddsformer. Denne begrensningen i hvilke typer innskudd som omfattes av reguleringen i finansavtaleloven kapittel 2, innebærer rent faktisk også en begrensning mht. hvilke finansinstitusjoner mv. som omfattes av kapittel 2.

Departementet har på denne bakgrunn vært i tvil om det er nødvendig å foreta noen endringer eller presiseringer av lovforslaget på dette punktet. Siden lovforslaget § 4-4 annet ledd både retter seg mot forbrukere og næringsdrivende, har departementet imidlertid kommet til at begrepet «kredittinstitusjon» bør benyttes fremfor begrepet «finansinstitusjon». Etter departementets syn bør en spesialregulering som den foreslåtte utformes så presist som mulig for å unngå vanskelige avgrensningsspørsmål. Departementet mener derfor, blant annet på bakgrunn av innspill fra høringsinstansene, at det er mest nærliggende å benytte begrepet «kredittinstitusjon». Som påpekt av *Finansnæringens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* vil en slik begrepsbruk dessuten kunne avhjelpe noe av den tolkingstvil som vil kunne oppstå rundt innskuddsbegrepet, jf. punkt 3.4.3 nedenfor, og departementet slutter seg til foreningenes synspunkter på dette punktet.

3.4.3 Panteobjektet

Spørsmålet om hvem som skal være panthaver, henger nært sammen med spørsmålet om hva som skal være panteobjekt. I *høringsnotatet* foreslo departementet at panteobjektet skulle angis som «innskudd på konto i en finansinstitusjon», jf. lovforslaget § 4-4 annet ledd. Departementet antok at hva som skal regnes som innskudd på konto, i praksis ikke vil reise særlige problemer, men ba likevel om høringsinstansenes syn på behovet for og eventuelt utformingen av en særskilt definisjon av begrepet.

I den videre drøftelsen av om det skal stilles særskilte krav til det bankinnskuddet som skal tjene som panteobjekt, viste departementet til sammenhengen med drøftelsene av motregningsforbudet ved forberedelsen av finansavtaleloven. I *høringsnotatet* uttalte departementet:

«I Banklovkommissjonen var det ved forberedelsen av finansavtaleloven bred enighet om at det må være et absolutt motregningsforbud i forbindelse med betalingsformidling, jf. NOU 1994: 19 s. 137-138. Dette ble fulgt opp av departementet, jf. Ot.prp. nr. 41 (1998-1999) punkt 8.6.4 s. 39.

Det må vurderes om pant i bankinnskudd bør begrenses til bestemte typer konti. Et grunnleggende hensyn bak motregningsforbudet i finansavtaleloven er at betalingskanaler skal holdes åpne. Det kan tale for at privatkunders lønnskonti og driftskonti i forbindelse med næringsvirksomhet holdes utenfor. (Motregningsforbudet gjelder som utgangspunkt også i næringsforhold.)

Samtidig er det retts teknisk vanskelig å skille mellom ulike typer av konti, jf. også Ot.prp. nr. 41 (1998-1999) punkt 8.6.4 s. 39.»

Videre drøftet departementet i *høringsnotatet* hvilke særskilte krav som bør stilles til det innskuddet som skal pantsettes i forbrukerforhold:

«En mulighet kan være å kreve at en konto som skal pantsettes må opprettes særskilt og i tilknytning til avtaleinngåelsen. Departementet antar at det særlig i forbrukerforhold kan være behov for en slik regel. Pantsettelsen innebærer etter hovedregelen i § 4-6 første ledd at kontoen i praksis vil være sperret for kundens bruk så lenge panteretten består. Det bør derfor unngås at for eksempel forbrukerens lønnskonto blir benyttet som panteobjekt. I forslaget til endring av panteloven § 4-4 er det på denne bakgrunn tatt inn en regel om at i forbrukerforhold kan panteretten bare omfatte innskudd som står på særskilt konto som er opprettet i forbindelse med avtalen.

En mulig innvending mot en slik regel er at det vil være kostnader forbundet med et krav om opprettelse av en egen bankkonto, og det er også et spørsmål om pantsettelsesadgangen blir for snever i forhold til det praktiske behovet. Det siste argumentet taler for at bestemmelsen i hvert fall begrenses til forbrukere, slik at det for næringsdrivende ikke inntas noe krav om at det må opprettes en særskilt konto.

Et alternativ kunne være en regel om at det også i forbrukerforhold var adgang til pantsettelse av alle typer konti, men med et krav om at det klart må gå frem av avtalen at rådgigheten over panteobjektet er overført til panthaveren, og at banken har rett til direkte innkreving, jf. panteloven § 4-6. En regel som sikrer at forbrukeren er kjent med konsekvensene av pantsettelsen, vil bidra til at vedkommende selv kan sørge for at det ikke etableres panterett i en konto som det er uhensiktsmessig at banken har rådgigheten over. Det er viktig at kunden får tilstrekkelig informasjon om virkningene av pan-

teretten, herunder at kunden binder opp midler som ellers oppfattes som likvide. På den annen side kan man ikke uten videre regne med at alle forbrukere vil ta til seg slik informasjon, og at de bruker informasjonen til å gjøre fornuftige valg. Det kan derfor hevdes at en regel som nevnt ikke gir tilstrekkelig forbrukerbeskyttelse.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på disse spørsmålene, herunder særlig om det bør stilles krav til hvilke opplysninger banken skal gi i forbindelse med etableringen av panteavtalen.»

Flere *høringsinstanser* har uttalt seg om hvilke krav som bør stilles til angivelsen av panteobjektet, herunder om det bør gjelde særskilte krav i forbrukerforhold. *Barne- og likestillingsdepartementet, Finansdepartementet, Statens innkrevingsentral, Toll- og avgiftsdirektoratet, Den Norske Advokatforening, Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen* støtter de særskilte vilkårene som er foreslått å gjelde i forbrukerforhold, jf. departementets lovforslag inntatt i høringsnotatet § 4-4 annet ledd annet punktum.

Barne- og likestillingsdepartementet støtter forslaget i høringsnotatet, men mener det i tillegg bør vurderes å ta inn et særskilt krav om opplysningsplikt for banken om konsekvensene av en slik pantsettelse ved at det stilles krav til innholdet i avtalen:

«BLD er opptatt av at det legges til rette for at alle forbrukere skal forstå konsekvensen av å pantsette et beløp på en innskuddskonto. Det bør derfor, slik som foreslått, kreves at bankinnskuddet som skal pantsettes, settes på egen konto opprettet særskilt i forbindelse med avtaleinngåelsen. Ved at det aktuelle beløp flyttes til en særskilt konto tydeliggjøres at beløpet ikke kan benyttes av forbrukeren mens panteretten består. Det kan ikke tillegges særlig vekt at opprettelse av egen konto vil påføre forbrukeren kostnader i form av gebyrer.

For å sikre at forbrukeren har forstått hva pantsettelsen innebærer, bør det fremgå av avtalen at banken overtar rådigheten over innskuddet, og at banken kan ta direkte dekning i beløpet. Etter BLDs oppfatning bør et slikt krav til avtalen tas inn i lovbestemmelsen.

Det bør uansett ikke være adgang til pantsettelse av inntående på lønnskonto eller lignende brukskonto. BLD frykter at mange forbrukere ikke vil se konsekvensene av en slik pantsettelse, og at det vil oppstå misforståelser og konflikter rundt hvilket beløp som er sperret. Pantsettelse av lønnskonti vil også i større grad medføre problemstillinger om hvorvidt

midler er omfattet av beslagsfriheten etter dekningsloven § 2-5.»

Også *Finansdepartementet* fremhever viktigheten av at det oppstilles særskilte vilkår i forbrukerforhold:

«Finansdepartementet mener at det i forbindelse med inngåelse av panteavtale må stilles krav om at det etableres en særskilt konto, og at panteavtalen må inngås skriftlig i forbrukerforhold. Videre mener Finansdepartementet at det er viktig at pantsetter fratas rådigheten over det pantsatte innskuddet. Etter Finansdepartementets vurdering er det i denne sammenheng klart å foretrekke at banken pålegges en plikt til å informere kunde som er forbruker om virkningene av pantsettelsen, herunder at kunden (pantsetter) fratas rådigheten over det pantsatte innskuddet. En slik plikt kan gjennomføres ved at det kreves at slike opplysninger inntas i den skriftlige avtalen som etablerer panteretten, jf. utkastet § 4-4 nytt annet ledd.

Endelig ønsker Finansdepartementet å påpeke at det i lovforslaget bør tas stilling til om det er den særskilte kontoen som sådan det etableres pant i, eller et beløp på kontoen.»

Videre støtter *Statens innkrevingsentral* forslaget om at i forbrukerforhold må kontoen opprettes særskilt og i tilknytning til avtaleinngåelsen. I tillegg fremheves det at det i avtalen bør fremgå at banken overtar rådigheten over innskuddet, og at banken således kan ta direkte dekning i innskuddet. Statens innkrevingsentral mener at dette vil synliggjøre at det aktuelle bankinnskuddet ikke kan benyttes av kunden mens panteretten består. Statens innkrevingsentral uttaler videre at det ikke bør gis adgang til pantsettelse av lønnskonti eller lignende brukskonti:

«En eventuell pantsettelse av en kundens lønnskonto vil medføre problemstillinger vedrørende hvorvidt inntående midler er omfattet av reglene om beslagsfrihet i dekningsloven § 2-5. Dessuten kan det oppstå konflikter dersom inntående lønnsmidler på lønnskontoen allerede er beslaglagt av namsmannen ved utleggstrekk, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-21, jf. dekningsloven § 2-7.»

Den Norske Advokatforening støtter også de særskilte vilkårene som er foreslått i forbrukerforhold. I den grad det bør oppstilles ytterligere krav til den informasjonen forbrukeren skal motta i forbindelse med avtaleinngåelsen, mener Advokatforeningen at det vil være mer hensiktsmessig å regulere slike krav i finansavtaleloven enn i panteloven. Når det gjelder departementets spørsmål om det er behov for en nærmere definisjon av begrepet «innskudd

på konto i finansinstitusjon», uttaler Advokatforeningen:

«Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det er behov for en definisjon av begrepet 'innskudd på konto i finansinstitusjon'. Advokatforeningen antar at klarleggingen av begrepets innhold ikke vil reise særlige problemer, og at tolkningen av finansavtaleloven §§ 9 og 10, som sammen angir virkeområdet for lovens kapittel om innskudd og betalingsoppdrag, vil kunne ha relevans også for tolkningen av den nye bestemmelsen i panteloven.

I forarbeidene til finansavtaleloven § 9 (Ot.prp. nr.41 (1998-1999) s. 95-96) er det i denne sammenheng blant annet uttalt følgende: 'Departementet vil understreke at avgrensingen av kapitlets virkeområde ikke er knyttet til begrepet 'konto'. Så lenge et mellomværende mellom en finansinstitusjon og en kunde er et 'innskudd' som omfattes av loven, vil dette mellomværendet være en konto i lovens forstand. ... En nærmere avgrensning av begrepet innskudd finnes i § 10.' I finansavtaleloven § 10 utelukkes blant annet forsikringsavtaler, pensjonsspareavtaler og avtale om innskudd i verdipapirfond fra innskuddsbegrepet. Videre presiseres det at bestemmelsene om innskudd i finansavtaleloven også gjelder for innlån til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, med unntak av lån ved ihendehaverobligasjoner og sertifikater og ansvarlig lån.

Slik lovforslaget er utformet, omfatter det utelukkende innskudd på konto, og ikke andre typer innskudd. Det bør vurderes hvorvidt det er ønskelig å tilpasse endringen i panteloven til bestemmelsen i finansavtaleloven §§ 9 og 10, avhengig av hvor praktisk det er med pant i andre typer innskudd enn innskudd på konto. Vi viser her også til at lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 2 taler om 'innskudd i kredittinstitusjon' mer generelt.»

Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen har en grundig drøftelse av de særskilte formkravene som er oppstilt i forbrukerforhold i lovforslaget § 4-4 annet ledd annet punktum. De velger under noe tvil ikke å gå i mot disse særkravene, og uttaler:

«Når det gjelder forbrukerforhold, introduseres det nå tre formkrav som er ment å ivareta forbrukernes interesser. Skriftlighetskravet er alminnelig akseptert. Pantsettelsesadgangen omfatter etter departementets utkast bare innskudd 'som står på særskilt konto som er opprettet i forbindelse med avtalen'. Her ligger to tilleggskrav. Et krav om etablering av en særskilt konto, samt et krav om at denne kontoen skal opprettes samtidig med utlånsavtalen. For-

målet er å dra omsorg for at kontoen er opprettet med det siktemål at den skal benyttes som sikkerhetsstillelse, herunder at den tidsmessig skal være opprettet i forbindelse med panteavtalen. Kravet om særskilt konto innebærer at midler klart må skilles ut fra øvrige midler som brukskonti og konti for betalingsformidling og andre formål. Kunden vil i tillegg motta informasjon fra banken i henhold til finansavtaleloven som gir god informasjon om hvilke midler som er satt av på særskilt konto. Samtidighetskravet er til hinder for at banken forsyner seg av eksisterende innskudd, og sikrer at det enda tydeligere fremstår for kunden at formålet med innskuddet er å tjene som sikkerhet for utlånet. Banknæringen ser behovet for en retts teknisk enkel bestemmelse som ivaretar forbrukeres behov for beskyttelse og som på en god måte ivaretar de notoritets hensyn som her gjør seg gjeldende.

Departementet har etter næringens vurdering i det store og hele valgt en hensiktsmessig linje når det gjelder utformingen av minstekrav for etablering av gyldig stiftet panterett og rettsvern. Vi finner likevel grunn til å gå noe nærmere inn på to av formkravene som stilles opp i forbrukerforhold. Det vises til nærmere omtale nedenfor under punkt 4.

4. Kravet om særskilt konto opprettet i forbindelse med avtalen forbruker

Fra banknæringens side har det underveis blitt argumentert for at det ikke er nødvendig å stille krav om etablering av særskilt konto. Kravet om at innskuddet må stå på en særskilt konto gir en antatt bedre forbrukerbeskyttelse ved at banken ikke kan etablere panterett i konti som tjener flere formål. Et absolutt forbud mot dette må imidlertid veies opp mot de praktiske ulemper det vil kunne føre med seg i det enkelte tilfellet. Det fremstår fra bankenes side som noe tungvint og i noen tilfeller unødvendig å måtte flytte pengene over til en nyopprettet konto. Avtalepartene blir her pålagt en del administrative byrder som de fleste trolig vil klare seg helt utmerket uten. Det vises til at slike panteretter kun er ment å kunne inngås etter frivillige avtaler, slik at en forbudslinje her kan oppfattes som en ulempe for forbrukeren, og kanskje særlig for forbrukere med begrensede midler til rådighet.

Som et alternativ kan det vurderes å stille krav om at kun visse typer konti kan benyttes til pantsettelse til fordel for banken, typisk sparekonti. Et slikt vilkår kan formuleres som at 'panteretten kan bare omfatte innskudd i sparekonti'. Det vil si konti som verken tjener som betalingsformidling, brukskonti eller som er opprettet for andre formål. Vi finner likevel ikke tilstrekkelig grunn til å foreslå dette som en alter-

nativ avgrensning. Det vises til at formkravene kun oppstilles i forhold til forbrukere. Banknæringen har forståelse for behovet for å sette en-tydige vilkår som innebærer at det ikke kan være tvil om formålet med innskuddet og etableringen av panteretten. Når næringen etter dette likevel ikke tar til motmæle mot departementets utkast til bestemmelse, er det av hensyn til en retts teknisk enkel regel som er velegnet til å sikre notoritet og ivareta forbrukeres behov for tydelighet.

I samtidighetskravet som departementet her legger opp til, ligger ikke bare at innskuddet må opprettes på en 'særskilt konto', noe næringen finner noe formalistisk, men også at innskuddet må opprettes 'i forbindelse med' etablering av låneavtalen. Samtidighetskravet anses noe mer problematisk. Det innebærer at det ikke er anledning til å benytte eksisterende spareavtaler, der det i noen tilfeller også er inngått fastrenteavtaler. Dette gir lite fleksibilitet. Det kan synes som et unødvendig tilleggskrav til kravet om særskilt konto. Kravet utløser en god del administrative byrder i ved at alle avtaler må inngås samtidig med opprettelsen av kontoen. Det legges her fra lovgivers side opp til en noe strengere praksis enn det som har vært gjengs hittil. Vi kan imidlertid ikke se at det her oppstår uoverstigelige hindringer. Samlet sett skaper disse to vilkårene en noe tungvint ordning å innarbeide for fremtidige pant. Ettersom så vel forbrukerpolitiske som rettsverntekniske hensyn må veie tungt her, velger vi under noe tvil ikke å gå i mot særkravene i utkastet til § 4-4 annet ledd annet punktum. Alt i alt fremstår lovutkastet som velbalansert, alle hensyn tatt i betraktning.»

Departementet går inn for å følge opp den angivelsen av panteobjektet som ble foreslått i høringsnotatet, jf. forslaget til nytt annet ledd i panteloven § 4-4. Dette innebærer at det vil være enkle pengekrav i form av «innskudd på konto» i kredittinstitusjon som kan pantsettes til fordel for kredittinstitusjonen. Angivelsen av panthaver som «kredittinstitusjon» avviker imidlertid fra høringsnotatets forslag som brukte begrepet «finansinstitusjon», og det vises til den nærmere drøftelsen av dette under punkt 3.4.2 i proposisjonen. En slik begrepsmessig innsnevring av panthaversiden vil som nevnt kunne bidra til å avhjelpe noe av den tolkingstvil som er knyttet til innskuddsbegrepet. Som flere av høringsinstansene peker på, er det bare banker og filialer av utenlandske kredittinstitusjoner som har rett til å ta imot innskudd fra en ubestemt krets av innskytere, og som dermed faller innenfor definisjonen av kredittinstitusjon i finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 3. Finansinstitusjoner og lignen-

de institusjoner som ikke samtidig er kredittinstitusjon, vil dermed falle utenfor den foreslåtte regelen om «pant i egen gjeld» i panteloven § 4-4 annet ledd, og tilsvarende vil innskudd e.l. i slike institusjoner falle utenfor det som kan pantsettes etter lovforslaget her (pantobjektet). Slik innskuddsvirk-somhet vil imidlertid i utgangspunktet være omfattet av reguleringen i finansavtaleloven kapittel 2, jf. finansavtaleloven § 9, jf. § 10.

Blant annet på bakgrunn av de innspillene som er kommet under høringsrunden, legger departementet til grunn at det ikke er behov for en særskilt definisjon av begrepet «innskudd på konto» i forbindelse med lovendringene. Etter departementets syn vil det normalt ikke reise særlige problemer å avgjøre i praksis hva som skal regnes som innskudd på konto. *Kredittilsynet og Den Norske Advokatforening* har imidlertid reist spørsmål om lovforslaget bør begrenses til «innskudd på konto», eller om endringene også skal omfatte andre typer innskudd enn innskudd på konto. Begge disse høringsinstansene har i denne forbindelse særlig vist til «innlån til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner», som etter finansavtaleloven § 10 annet ledd skal omfattes av de samme reglene som gjelder for innskudd i finansavtaleloven kapittel 2. I tillegg har Den Norske Advokatforeningen påpekt at lov om finansiell sikkerhetsstillelse § 2 taler om «innskudd i kredittinstitusjon» mer generelt. Departementet viser i denne sammenheng til at det lovforslaget som ble sendt på høring, var begrenset til å gjelde pantsettelse av enkle pengekrav i form av «innskudd på konto», og at ingen høringsinstanser har tatt til orde for at det foreligger et praktisk behov for å kunne avtale panterett også i andre typer innskudd enn innskudd på konto. Dette taler etter departementets syn imot å utvide panteobjektet til også å omfatte innlån til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, jf. finansavtaleloven § 10 annet ledd. I tillegg kan det som tidligere påpekt av departementet argumenteres for at de foreslåtte endringene i panteloven ikke bør gjøres mer vidtfavnende enn det praktiske behovet per i dag tilsier. Dersom det på et senere stadium skulle vise seg å foreligge et behov for å kunne avtale panterett også i andre typer innskudd enn innskudd på konto, kan dette spørsmålet vurderes på nytt.

Når det gjelder adgangen til pantsettelse i næringsforhold, følger departementet opp lovforslaget i høringsnotatet. Dette innebærer at det skal gjelde avtalefrihet i forholdet mellom pantsetter og panthaver. For å få rettsvern må imidlertid også slike avtaler inngås skriftlig, og avtalen må identifisere det innskuddet som pantsettes gjennom å angi det

aktuelle kontonummeret, jf. lovforslaget § 4-5 annet ledd.

Departementet er videre kommet til at de særskilte formkravene som ble foreslått å gjelde i forbrukerforhold, bør følges opp. Av de høringsinstansene som har tatt opp dette spørsmålet, har samtlige gitt sin tilslutning til at bør gjelde særskilte begrensninger i forbrukerforhold, og at disse bør utformes i tråd med departementet lovforslag. Etter departementets syn vil kravene om skriftlig avtale og om særskilt konto som er opprettet i forbindelse med panteavtalen, være nødvendige for å unngå en uthuling av det motregningsforbudet som gjelder i forbrukerforhold etter finansavtaleloven § 29. Videre vil kravene ivareta hensynet til god forbrukerbeskyttelse mer generelt, og de vil dessuten kunne bidra til at pantsettelsesadgangen ikke får et videre virkefelt enn det de praktiske behovene tilsier. Dette siste vil som nevnt under punkt 3.3.3 være viktig av hensyn til gruppen av usikrede kreditorer. Kravet om særskilt konto innebærer at disse midlene må skilles ut fra de øvrige midlene som forbrukeren disponerer, som brukskonti, konti for betalingsformidling mv. Et krav om at kontoen skal opprettes i forbindelse med avtalen, vil hindre at banken kan etablere panterett i eksisterende innskudd. Dessuten mener departementet at et slikt krav vil hindre at det etableres panterett rutinemessig i forbindelse med opprettelse av konti. Samlet sett vil kravene bidra til å tydeliggjøre for forbrukeren at formålet med innskuddet er å tjene som sikkerhet for utlånet. Som *Finansnæringens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* peker på, kan det hevdes at disse særskilte formkravene gir lite rom for fleksibilitet, og at de vil utløse administrative byrder for partene. Disse høringsinstansene legger likevel til grunn at det ikke vil oppstå uforholdsmessige hindringer, og at hensynet til en retts teknisk enkel regel som er velegnet til å sikre notoritet og ivaretagelse av forbrukerens behov for tydelighet, uansett bør veie tyngst. Departementet deler disse synspunktene, og finner at lovforslaget § 4-4 annet ledd ivaretar de nevnte hensynene på en balansert måte. På denne bakgrunn har departementet ikke funnet det hensiktsmessig å i tillegg avgrense mot særskilte typer konti, slik enkelte høringsinstanser synes å ta til orde for. Etter departementets syn vil kravet om «særskilt konto» som er opprettet «i forbindelse med avtalen» for alle praktiske formål avskjære at innskudd på brukskonti, konti for betalingsformidling og andre konti med flere formål blir benyttet som panteobjekt. Det vises dessuten til at det vil være retts teknisk vanskelig å skille mellom ulike typer av konti på denne måten, jf. også Ot.prp. nr. 41 (1998-1999) punkt 8.6.4 side 39.

I høringsrunden har enkelte høringsinstanser tatt til orde for en regel som sikrer at forbrukeren blir kjent med konsekvensene av pantsettelsen. *Barne- og likestillingsdepartementet*, *Finansdepartementet* og *Statens innkrevingsentral* mener at det bør fremgå av panteavtalen at banken overtar rådigheten over innskuddet, og at banken kan ta direkte dekning i innskuddet. Disse høringsinstansene mener at et slikt krav til panteavtalens innhold bør gjelde i tillegg til de særskilte kravene som er foreslått i høringsnotatet § 4-4 annet ledd annet punktum. I høringsnotatet drøftet departementet slike innholdskrav som en del av en alternativ regel om at det i utgangspunktet skulle være adgang til pantsettelse av innskudd på alle typer konti. Departementet mener at de særskilte kravene som er foreslått i lovforslaget § 4-4 annet ledd annet punktum, langt på vei ivaretar det samme behovet for forbrukerbeskyttelse som de nevnte kravene til avtalens innhold vil gi. Det vil for øvrig følge av hovedregelen i panteloven § 4-6 første ledd at pantsetter (kunden) mister rådigheten over den pantsatte innskuddskontoen så lenge panteretten består, og at panthaver (banken) dermed har rett til direkte innkreving. Departementet ser derfor ikke noe behov for å lovfeste et slikt krav om opplysninger i panteavtalen. Departementet vil for øvrig anta at det selv uten en slik lovfestet informasjonsplikt gjennomgående vil være slik at bankene ser verdien av å opplyse sine kunder om de sentrale rettslige og praktiske konsekvensene av pantsettelsen. *Finansnæringens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* har i sitt hørings svar dessuten påpekt at kunden vil motta informasjon fra banken i medhold av finansavtaleloven som gir informasjon om hvilke midler som er satt av på særskilt konto. Etter departementets syn gir lovforslaget § 4-4 annet ledd annet punktum, sammenholdt med den gjeldende reguleringen i panteloven kapittel 4 og finansavtaleloven kapittel 2, en retts teknisk god regel som i tilstrekkelig grad ivaretar behovet for forbrukerbeskyttelse.

Under høringen har *Finansdepartementet* bedt om en avklaring på om det er den særskilte kontoen som sådan det etableres pant i, eller om det er et beløp på kontoen som er panteobjektet.

Slik Justisdepartementet ser det er det innskuddet som formelt er panteobjekt men slik at innskuddet identifiseres gjennom angivelsen av kontonummeret. Det er innskuddet som har en økonomisk verdi – og som det vil være aktuelt å inndrive. Kontoen som sådan er ikke et formuesgode som kan realiseres. Det er videre innskuddet – ikke kontoen – som utgjør det enkle kravet. Løsningen må for øvrig her være den samme som i alminnelige trepartsforhold. Departementet viser også til drøftelsen av

konto-begrepet i forarbeidene til finansavtaleloven, der det ble konkludert med at det ikke var behov for å avgrense «konto», så lenge det er klart når det foreligger et innskudd. Se også uttalelsen fra Den Norske Advokatforeningen foran. Omtalen av hva som skal pantsettes er ikke konsekvent i høringsnotatet. Mange av høringsinstansene omtaler også «pant i konto». Departementet antar at der i dagligtale vil være vanlig å omtale pantsettelsen som en «pantsettelse av konto». Det må samtidig være klart at det er selve innskuddet som utgjør det enkle kravet og dermed også pantobjektet.

Det vises for øvrig til lovforslaget § 4-4 annet ledd og til merknaden til bestemmelsen under punkt 7.1 i proposisjonen.

3.4.4 Rettsvern

I *høringsnotatet* foreslo departementet at rettsvern skulle etableres ved opprettelse av en skriftlig avtale mellom partene, jf. høringsnotatets lovforslag § 4-5 annet ledd. Departementet viste til at dette i hovedtrekk ville tilsvare regelen om rettsvern for salgspant etter panteloven § 3-17. I høringsnotatet ble det dessuten stilt spørsmål om det som et alternativ burde oppstilles et tilleggskrav om tinglysing av panteavtalen på pantsetterens blad i Løsøreregisteret, og departementet ba særskilt om høringsinstansenes synspunkter på dette.

Under *høringen* har *Finansnæringens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* gitt sin uttrykkelige støtte til den foreslåtte rettsvernsakten.

Når det gjelder spørsmålet om det bør gjelde et tilleggskrav om tinglysing av panteavtalen i Løsøreregisteret, er høringsinstansene delt i synet på dette. *Brønnøysundregistrene*, *Skattedirektoratet* og *Toll- og avgiftsdirektoratet* støtter et tilleggskrav om tinglysing, mens *Den Norske Advokatforening*, *Norges Rederiforbund* og *Næringslivets Hovedorganisasjon* går imot et slikt tilleggskrav.

Brønnøysundregistrene fremhever at et krav om tinglysing i Løsøreregisteret vil sikre publisitet rundt rettsstiftelsen, og at et slikt tilleggskrav vil bidra til bredere og bedre kredittvurderingsgrunnlag:

«Hensynene bak tinglysingsordningen er å sikre rettsstiftelser notoritet og publisitet. Notoritet kan sikres ved at rettsstiftelsen gjøres skriftlig, i form av en avtale som partene undertegner. En avtale som sikres rettsvern ved at den opprettes en skriftlig avtale mellom partene vil imidlertid ikke oppnå den nødvendige publisiteten i forhold til øvrige kreditorer. Det er først ved en eventuell dekningsaksjon at øvrige kreditorer vil kunne få kunnskap om pantsettelsen

av kontoen. Dersom det derimot oppstilles et tilleggskrav om at avtalen må tinglyses på pantsetterens blad i Løsøreregisteret for å få rettsvern, vil dette sikre publisitet rundt rettsstiftelsen. Ved tinglysing i Løsøreregisteret vil pantsettelsen bli offentlig tilgjengelig. Hvem som helst kan, ved å angi fødselsnummer eller organisasjonsnummer til en person eller foretak, få opplysninger om tinglyste heftelser i Løsøreregisteret.

Et tilleggskrav om tinglysing vil dessuten føre til et bredere og bedre kredittvurderingsgrunnlag. Kredittopplysningsbyråene vil kunne innhente de tinglyste opplysningene til bruk i kredittopplysningsøyemed. Det påpekes at utviklingen har gått i retning av mer tinglysing. Fra og med 1. mars 2008 registreres opplysninger om utleggstrekk og 'intet til utlegg' i Løsøreregisteret, jf. forskrift om utvidet registrering av utleggsforretninger i Løsøreregisteret (utleggsregistreringsforskriften) § 2. Fra og med 1. mars 2009 ble dessuten tvangsfullbyrdelsesloven §§ 7-19 og 7-20 endret, slik at alle utlegg der det tas pant i ikke-realregistrerbare formuesgoder nå skal registreres i Løsøreregisteret i den grad utleggsforretningen er avholdt av Statens innkrevningsentral eller de alminnelige namsmyndighetene. Dette gjelder uavhengig av om det aktuelle formuesgodet oppnår rettsvern ved tinglysing i Løsøreregisteret eller ikke, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-20 tiende ledd. At disse utleggsforretningene skal registreres i Løsøreregisteret er således i all hovedsak begrunnet i kredittopplysningshensyn.

Hvis det forutsettes at avtalepant i innskuddskonto skal sikres rettsvern ved tinglysing i Løsøreregisteret, så bør muligheten for bruk av elektroniske løsninger vurderes. En elektronisk løsning vil helt eller delvis automatisere tinglysingen. Dette gjør at en slik ordning kan bli lett-vint og lite ressurskrevende for både bankene og for tinglysingsmyndigheten.»

Den Norske Advokatforening drøfter spørsmålet om tinglysing nærmere, og konkluderer med at det ikke bør gjelde strengere krav til notoritet ved avtaler om pantsettelse av egne kunders innskudd på konto enn det som gjelder generelt ved pantsettelse av enkle pengekrav:

«Et slikt krav vil bidra til at pantsettelsen får en vesentlig større grad av notoritet og publisitet, noe som taler for å kreve slikt registrering. Advokatforeningen er blant annet av denne grunn prinsipielt av den oppfatning at det bør stilles krav om registrering for å oppnå rettsvern, og har derfor vært noe i tvil om rettsvern uten tinglysing bør aksepteres i dette tilfellet.

For salgspant har man funnet det tilstrekkelig med et skriftlighetskrav, jf. pantel. § 3-17.

Noe av bakgrunnen for dette er at salgspant 'må kunne etableres samtidig med at kjøpet blir avtalt og salgstingen overlevert – dette utelukker i praksis vilkår om tinglysing eller liknende registreringsordning', jf. Ot.prp. nr. 39 (1977-1978) s. 55. Dette hensynet til enkle og lett praktiske regler gjør seg ikke i like stor grad gjeldende for pant i innskuddskonti. Dette kan tilsi at hensynet til notoritet bør tillegges avgjørende vekt, slik at registrering i Løsøreregisteret kreves. På den annen side innebærer heller ikke notifikasjon – det ordinære rettsvernkrav for pant i enkle pengekrav – noen vesentlig høyere grad av notoritet enn hva som er tilfellet med en skriftlig avtale. Det er derfor neppe noen grunn til å stille strengere krav til notoritet for den særlige kategori av pant i enkle pengekrav som lovforslaget regulerer enn for pant i enkle pengekrav generelt.

På denne bakgrunn mener Advokatforeningen at det for denne særskilte formen for pantsettelse av enkle pengekrav ikke er nødvendig å stille noe tilleggskrav om tinglysing i Løsøreregisteret.»

Norges Rederiforbund går prinsipielt imot at det skal lovfestes regler om pantsettelse av egne kunders innskudd på konto, men har likevel visse synspunkter på utformingen av reglene for det tilfellet at de skulle bli vedtatt. Om rettsvern uttaler forbundet følgende:

«Det er Rederiforbundets syn at rettsvern bør oppnås ved at det inngås skriftlig avtale mellom pantsetter og panthaver. En skriftlig avtale mellom partene bør være tilstrekkelig, særlig når man ser hen til motregningsinstituttet. I dag er regelverket slik at motregningsrett kan etableres gjennom skiftlig avtale uten at det stilles krav til ytterligere notoritet. Det samme bør derfor gjelde for en eventuell panterett.»

Heller ikke *Næringslivets Hovedorganisasjon* går inn for et tilleggskrav om tinglysing, og uttaler:

«Følger man opp forslaget i høringsnotatet, blir det spørsmål om hvordan rettsvern kan etableres. Tinglysning vil føre til administrative kostnader både hos panthaver og pantsetter, som i praksis vil måtte dekkes av pantsetter. Hensynet til notoritet vil i de tilfellene det her er snakk om – der en finansinstitusjon er panthaver – være tilstrekkelig ivaretatt ved skriftlig avtale mellom panthaver og pantsetter.»

Departementet er kommet til at høringsnotatets lovforslag bør følges opp, slik at rettsvern etableres ved skriftlig avtale mellom pantsetter og panthaver. Etter departementets syn vil et krav om skriftlig avtale både i nærings- og forbrukerforhold bidra til å sikre god notoritet omkring denne typen

rettsstiftelser. Et eventuelt tilleggskrav om tinglysing av panteavtalen på pantsetterens blad i Løsøreregisteret vil etter departementets syn først og fremst måtte begrunnes i behovet for publisitet omkring slike rettsstiftelser. Departementet kan imidlertid ikke se at hensynet til publisitet omkring rettsstiftelsen vil gjøre seg sterkere eller annerledes gjeldende ved bankers adgang til å pantsette egne kunders innskudd enn det som gjelder ved pantsettelse av enkle pengekrav generelt. Etter gjeldende rett oppnås det rettsvern for panterett i enkle krav ved at skyldneren får melding om pantsettelsen, jf. panteloven § 4-5 første ledd. Det gjelder med andre ord ikke noe tilleggskrav om tinglysing. Dette gjelder også ved pantsettelse av bankinnskudd i trepartsforhold, dvs. avtaler der en kunde pantsetter et innskudd i en annen kredittinstitusjon til fordel for panthaver. Dette innebærer at de øvrige kreditorer også etter gjeldende rett først vil få kunnskap om pantsettelsen av innskuddet ved en eventuell dekningsaksjon. De reglene Brønnøysundregistrene redegjør for, hviler dels på andre hensyn. Departementet mener at sammenhengen med de øvrige reglene for etablering av rettsvern ved pantsettelse av enkle pengekrav tilsier at den samme rettsvernsregelen bør gjelde også i de avtalene som foreslås regulert her. Det bør som et utgangspunkt ikke innføres avvikende regler hvis ikke særlige hensyn taler for det. Departementet finner på denne bakgrunn ikke tilstrekkelig grunn til å foreslå et tilleggskrav om tinglysing av panteavtalen på pantsetterens blad i Løsøreregisteret.

3.4.5 Vedrørende behovet for eventuelle overgangsregler

I *høringsnotatet* ble det ikke foreslått særskilte overgangsregler i lovforslaget.

Under *høringen* har *Finansnærings Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* tatt opp behovet for overgangsordninger:

«For så vidt gjelder gjeldende rett, presiseres det for ordens skyld at næringen ikke slutter seg til konklusjonen i tolkingsuttalelsen 23. august 2007, der det stilles spørsmålsteget ved om gjeldende praksis de siste 20 år er holdbar både i forhold til gyldig etablering av panterett og i forhold til etablering av rettsvern. Tvert i mot er vi av den oppfatning at eksisterende praksis med etablering av panterett med tilhørende rettsvern både er forsvarlig og har gode muligheter til å stå seg i en eventuell tvist med en konkurrerende rettighetshaver.

Panteretter etablert før lovendringen trer i kraft vil måtte vurderes etter det som pr. i dag

er gjeldende rett, mens panteretter etablert etter lovens ikrafttredelse vurderes opp mot de nye bestemmelsene i §§ 4-4 annet ledd og 4-5 annet ledd. Dette innebærer at det vil hefte en viss usikkerhet knyttet til gyldighet av panteretter etablert før lovendringer trer i kraft. Ny lov er ikke i seg selv egnet til å eliminere den usikkerhet som preger allerede inngåtte avtaler om panterett. Det blir etter dette opp til bankene å vurdere behovet for en gjennomgang av eksisterende engasjementer og eventuelt velge å inngå panteavtalene mv på nytt igjen.

Næringen er tilfreds med den nyttige avklaringen av rettstilstanden som vil komme fra og med ikrafttredelsestidspunktet. Vi vil her ta til orde for at vi gjennom en overgangsordning også får en tilsvarende avklaring for allerede etablerte panteretter som tilfredsstillende de nye kravene som vil komme uten at alle panteavtalene må inngås på ny. Dette har bl.a. en side mot problemstillingen pant for eldre gjeld. Næringsengasjementene er inngått på en slik måte at de trolig i all hovedsak tilfredsstillende også de nye kravene. Så vidt vi har kunnet bringe på det rene vil det også være tilfelle for en del av panteavtalene på forbrukersiden. Her er situasjonen følgende den at en rekke engasjementer vil tilfredsstillende den nye loven, men at det likevel vil hefte usikkerhet ved hvorvidt panterettene er gyldig etablert. Det er særlig for disse tilfellene det oppstår et behov for en overgangsordning.

Det overlates til departementet å vurdere en hensiktsmessig utforming av en slik ordning. Det sentrale er at avtaleparter som har en avtale som tilfredsstillende lovens nye krav bør gis en mulighet til å slippe å måtte inngå helt nye avtalesett. Det er inngått tusenvis av avtaler som det ikke vil være betenkelig å videreføre. En overgangsordning bør sikre at loven får virkning også for eldre pantsettelsesavtaler som til-

fredsstillende de nye kravene. Vi mener dette bør kunne fremgå direkte av endringsloven. Subsidiært tar vi til orde for krav om en erklæring fra banken som panthaver til kunden som pantsetter om det er bankens vurdering at panteavtalen mv tilfredsstillende de nye kravene og at dette legges til grunn (med mindre kunden innen en kort frist på fra to til fire uker tar til motmæle). En slik løsning antas å få som konsekvens at konkurrerende utleggstakere med utlegg etablert før lovendringen vil måtte få sin rettstilling avgjort av rettstilstanden slik den er pr. i dag. Utlegg foretatt etter den nye lovens ikrafttredelse vil måtte vurderes etter den nye rettstilstanden såfremt (1) pantsettelsesavtalen mv er i overensstemmelse med de nye kravene og (2) banken har sendt et varsel til kunden som nevnt ovenfor med en kort frist for såkalt passivt samtykke. Et brev til kunden vil etter dette forslaget til overgangsordning kunne sidestilles med avtaler etablert etter ikrafttredelsen. Avhengig av hvordan en overgangsordning formuleres i loven, vil et slikt brev kunne være unødvendig.»

Departementet legger til grunn at ikrafttredelsestidspunktet for de nye reglene vil representere et naturlig skille mellom nye og eldre avtaler om pant i egne kunders innskuddskonti. Panteretter etablert før lovendringene trer i kraft, vil måtte vurderes etter det som er gjeldende rett, mens panteretter etablert etter lovens ikrafttredelse vil bli vurdert etter de nye reglene i panteloven. Ga man de nye reglene anvendelse for allerede inngåtte avtaler, ville man gripe inn i etablerte rettsforhold. Departementet foreslår derfor at de nye reglene bare gis anvendelse for panteavtaler som blir inngått etter lovens ikrafttredelse.

4 Endringer i luftfartsloven

4.1 Gjeldende rett

Norge har sluttet seg til Montreal-konvensjonen av 28. mai 1999 om visse ensartede regler for internasjonal luftbefordring. Montreal-konvensjonen 1999 regulerer luftfrakt av passasjerer, reisegods og gods, inklusive regler om erstatningsansvaret til fraktfører. Montreal-konvensjonen 1999 er gjennomført i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart kapittel 10.

Det bemerkes at reglene i Montreal-konvensjonen 1999 i hovedsak er gjennomført i EU ved rådsforordning (EF) nr. 2027/97 av 9. oktober 1997 om luftfartsselskapers erstatningsansvar ved ulykker, som senere er endret ved rådsforordning (EF) nr. 889/2002 av 13. mai 2002 om endring av rådsforordning (EF) nr. 2027/97 om luftfartsselskapers erstatningsansvar ved ulykker. Luftfartsloven § 10-17a bestemmer at EØS-avtalen vedlegg XIII (rådsforordning (EF) nr. 2027/97 om luftfartsselskapers erstatningsansvar ved ulykker som endret ved rådsforordning (EF) nr. 889/2002) gjelder som lov, med den EØS-tilpasning som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Mens forordning (EF) 2027/97, som endret ved forordning (EF) 889/2002, omfatter regler om personskade og reisegods, omhandler Montreal-konvensjonen 1999 også fraktgods. For en redegjørelse for betydningen av Montreal-konvensjonen 1999 ved siden av forordning (EF) 2027/97, endret ved forordning (EF) 889/2002, vises det til Ot.prp. nr. 20 (2003-2004) Om lov om endringer i luftfartsloven og om samtykke til at Norge tiltrer Montreal-konvensjonen av 28. mai 1999 om visse ensartede regler for internasjonal luftbefordring.

Luftfartsloven § 10-22 gjennomfører reglene om død og personskade på passasjer i Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 21 og 22, som fastsetter de øvre grensene for fraktførerens ansvar for skader i forbindelse med transport av passasjerer, bagasje og varer.

For å sikre at ansvarsgrensenes økonomiske verdi holder seg over tid og ikke reduseres på grunn av inflasjon eller andre økonomiske faktorer, bestemmer Montreal-konvensjonen 1999 at depositaren, som er International Civil Aviation Organiza-

tion (ICAO), med jevne mellomrom (hvert femte år regnet fra tidspunktet da konvensjonen trer i kraft) skal vurdere om ansvarsgrensene skal revideres. Så fremt vilkårene for dette er oppfylt, skal ICAO fremme forslag om at beløpsgrensene blir revidert.

Vilkårene og fremgangsmåten for en eventuell revisjon av ansvarsgrensene følger av Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 24. Forslaget om en økning blir bindende for alle medlemsstatene seks måneder etter at det ble fremmet, med mindre et flertall av medlemsstatene har protestert innen en frist på tre måneder fra forslaget ble fremmet, jf. Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 24 nr. 2.

4.2 Høringsbrevet

I høringsnotat 8. desember 2009 foreslo Justisdepartementet at luftfartsloven § 10-22 endres slik at departementet får hjemmel til å gi forskrift om fraktførerens ansvar for skade ved transport av passasjerer, bagasje og varer. Videre ble det fremlagt et forslag til en ny forskrift om fraktførers ansvar for skader i forbindelse med lufttransport av passasjerer, reisegods og gods. Forslaget om endringer i luftfartsloven § 10-22 er beskrevet slik i høringsbrevet punkt 3:

«Forslaget går ut på at dei konkrete beløpa i luftfartslova § 10-22 første ledd første og andre punktum, andre ledd, tredje ledd første punktum og fjerde ledd første punktum vert erstatta med formuleringa 'et beløp som fastsettes av departementet i forskrift'.»

Departementet redegjorde nærmere for bakgrunnen for forslaget i høringsbrevet punkt 2:

«I brev 30. juni 2009 foreslo ICAO å auke ansvarsgrensene med 13,1 %. Konvensjonsstatane fekk frist til 30. september 2009 for å protestere mot forslaget. [...]

Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 24 bestemmer at dersom ikkje eit fleirtal av konvensjonsstatane har innvendingar mot forslaget innan fristen, er grensene endra, og endringane får verknad seks månader etter at konvensjons-

statane fekk skriftleg varsel om endringa av ansvarsgrensene. Ved utløpet av fristen var det berre 14 av dei 92 statane som er part i Montreal-konvensjonen 1999, som hadde innvendingar mot forslaget. Med andre ord vil aukinga av ansvarsgrensene gjelde frå 1. januar 2010. Noreg er folkerettsleg forplikta til å heve ansvarsgrensene i luftfartslova § 10-22 i samsvar med vedtaket frå ICAO.»

Departementet fastslo at revisjonen av ansvarsgrensene i Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 21 og 22, i samsvar med fremgangsmåten i artikkel 24 nr. 2, gjør det nødvendig å endre luftfartsloven § 10-22. I høringsnotatet ble det foreslått at beløpsgrensene for fraktførerens ansvar for skader ved transport av passasjerer, bagasje og gods heretter fastsettes i forskrift i stedet for å fremgå direkte av loven. Behovet for å fastsette ansvarsgrensene i forskrift ble behandlet i høringsbrevet punkt 3, hvor det uttales:

«Når departementet foreslår at beløpsgrensene skal fastsetjast i forskrift og ikkje direkte i lova, har det bakgrunn i at nivået på ansvarsgrensene skal vurderast kvart femte år.

Samstundes er tidsrommet frå det er klart at ansvarsgrensene skal justerast (utløpet av fristen partane til konvensjonen har til å protestere), til aukinga av ansvarsgrensene tek til å gjelde, relativt kort. På grunn av den korte tida vil norske styresmakter ha problem med å vedta naudsynte lovendringar innan fristen. Dette kan ein unngå ved å leggje til rette for at ansvarsgrensene følgjer av forskrift. Utover framlegget om at ansvarsgrensene skal følgje av forskrift, foreslår departementet ingen realitetsendringar.»

4.3 Høringsinstansenes syn

Samferdselsdepartementet, Sjøassurandørernes Centralforening (Cefor) og NHO Luftfart støtter forslaget om at beløpsgrensene som nå står i luftfartsloven § 10-22, fastsettes i egen forskrift.

Luftfartstilsynet og Cefor har hatt merknader vedrørende forslagens forhold til annet regelverk. *Luftfartstilsynet* bemerker at

«det bør ses hen til hvordan ny § 10-22, 2. ledd og ny forskrift § 1, 2. ledd stiller seg opp mot forskrift av 17. februar 2005 om flypassasjerers rettigheter ved nektet ombordstigning og innstilt eller vesentlig forsinket flygning ('denied-boarding regelverket'), artikkel 7».

Tilsvarende uttaler *Cefor* at

«vi forutsetter at departementet vurderer ordlyden i forhold til Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr 261/2004 av 11. februar 2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer ved nektet ombordstigning og ved innstilt eller vesentlig forsinket flygning, som er gjort til norsk rett ved forskrift av 17.2.2005 nr 141, særlig når det gjelder forordningens artikler 6 og 7».

NHO Luftfart har hatt merknader til selve økningen av ansvarsgrensene og uttaler:

«NHO Luftfart tar til etterretning at den foreslåtte økningen på 13,1 % som etter det vi forstår, vil bli vedtatt. Vi finner det imidlertid beklagelig at denne forhøyningen ble vedtatt mot råd fra bransjen midt i den største økonomiske krisesituasjonen som bransjen har vært i.»

4.4 Departementets vurderinger

Norge er folkerettslig forpliktet til å øke ansvarsgrensene i samsvar med forslaget fra ICAO.

Departementet foreslår i samsvar med forslaget i høringsbrevet at luftfartsloven § 10-22 endres, slik at det fremgår at beløpsgrensene fastsettes i forskrift gitt av departementet.

Ved gjennomføringen av Montreal-konvensjonen 1999 i norsk rett ble det pekt på at det ville være nødvendig med endringer i luftfartsloven § 10-22 hver gang ansvarsgrensene blir revidert etter Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 24, jf. Ot.prp. nr. 20 (2003-2004) s. 15.

Dette er første gang at revisjonsprosedyren i Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 24 har blitt benyttet. Departementet har merket seg at det er så kort tid fra forslaget om revisjon av beløpsgrensene i Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 21 vedtas til at de justerte beløpsgrensene treer i kraft i internasjonal sammenheng, at man ikke rekker å foreta de nødvendige endringene i norsk lovgivning før de nye beløpsgrensene gjelder internasjonalt.

Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 24 bestemmer, som nevnt, at beløpsgrensene i artikkel 21 skal vurderes og – dersom vilkårene for dette er til stede – justeres hvert femte år. Med tanke på fremtidige revisjoner og hensynet til å legge til rette for at Norge til en hver tid oppfyller sine folkerettslige plikter, er det etter departementets syn behov for en forskriftshjemmel slik at beløpsgrensene blir justert raskt nok.

Lovendringen anses nødvendig for å gjennomføre Norges folkerettslige plikt til å øke beløpsgrensene i samsvar med ICAOs vedtak, som gjelder for

konvensjonspartene fra 30. desember 2009. Departementet foreslår derfor at lovendringen trer i kraft straks.

Forslaget om endringer i luftfartsloven § 10-22 er av lovteknisk karakter. Utover at det legges til rette for å endre størrelsen på ansvarsgrensene i forskrift, foreslås det ingen materielle endringer. Ansvarsgrensene vil, i tråd med ICAOs vedtak, på et senere tidspunkt bli endret ved forskrift.

Når det gjelder innspillene fra *Luftfartstilsynet* og *Cefor* under høringen, vil departementet bemerke:

I punkt 4.1 er det pekt på at luftfartsloven § 10-22 gjennomfører reglene om død og personskade på passasjer i Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 21 og 22, som fastsetter de øvre grensene for fraktførerens ansvar for skader i forbindelse med transport av passasjerer, bagasje og varer. Luftfartsloven § 10-22 annet ledd gjennomfører Montreal-konvensjonen 1999 artikkel 22 nr. 1, som fastsetter den øvre grensen for fraktførerens ansvar for skade forårsaket av forsinkelse i henhold til konvensjonen artikkel 19.

Europaparlaments- og Rådsforordning (EF) nr.

261/2004 av 11. februar 2004 om fastsettelse av felles regler for erstatning og assistanse til passasjerer ved nektet ombordstigning og ved innstilte eller vesentlig forsinkede flyginger samt om oppheving av forordning (EØF) nr. 295/91 kan sies å supplere forordning (EF) 2027/97 (som gjennomfører Montreal-konvensjonen 1999 i fellesskapsretten) slik denne er endret ved forordning (EF) 889/2002. Forordning (EF) 261/2004 fastsetter blant annet at passasjerer ved forsinkelse har rett til henholdsvis assistanse, jf. artikkel 6, og erstatning, jf. artikkel 7. Forordning (EF) 261/2004 er gjennomført i norsk rett ved forskrift 17. februar 2005 nr. 141 om flypassasjerers rettigheter ved nektet ombordstigning og innstilt eller vesentlig forsinket flyging, gitt av Samferdselsdepartementet.

Etter forordning (EF) 261/2004 artikkel 7 utløser selve forsinkelsen rett til erstatning med standardiserte satser. Det følger av forordning (EF) 261/2004 artikkel 12 at dens anvendelse ikke er til hinder for ytterligere erstatning, og at erstatning som ytes etter forordningen, kan fratrekkes en slik (ytterligere) erstatning.

5 Endringer i inkassoloven

Ved endringslov 19. september 2008 nr. 76 fikk inkassoloven § 4 et nytt femte ledd som gir Kongen hjemmel til å gi regler om de nærmere vilkårene for å drive midlertidig inkassovirksomhet i Norge. Forskriftshjemmelen ble tatt inn av hensyn til gjennomføringen av direktiv 2005/36/EF (yrkeskvalifikasjonsdirektivet). Regler om midlertidig inkassovirksomhet er gitt i forskrift 14. juli 1989 nr. 562 (inkassoforskriften) kapittel 6, jf. endringsforskrift 29. januar 2010 nr. 78.

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet artikkel 8 gir Norge plikt til å gi andre EØS-stater visse opplysninger om inkassoforetak som er etablerte i Norge og som driver midlertidig inkassovirksomhet i en annen EØS-stat. Siden det er Finanstilsynet som er tilsynsorgan for inkassovirksomhet i Norge, hører informasjonsutvekslingen naturlig inn under ansvarsområdet for tilsynet.

Inkassoloven § 4 femte ledd kan neppe anses å gi tilstrekkelig hjemmel for å gi en slik regel om opplysningsplikt for Finanstilsynet. I *høringsnotat 2*, november 2009 fremmet derfor departementet forslag om å føye til et nytt annet punktum i § 4 femte ledd for å kunne gjennomføre yrkeskvalifikasjonsdirektivet artikkel 8.

Det er *ingen høringsinstanser* som har hatt merknader til forslaget.

Departementet foreslår å følge opp forslaget i høringsnotatet om et nytt annet punktum i inkassoloven § 4 femte ledd. Etter forslaget skal Kongen kunne gi regler om at Finanstilsynet på forespørsel fra myndigheter i en annen EØS-stat plikter å gi opplysninger om en norsk inkassator som midlertidig utøver inkassovirksomhet i vedkommende EØS-stat.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Som det fremgår av punkt 3, foreslår departementet nye regler i panteloven om pant i egen gjeld. I *høringsnotatet* ble det ikke foretatt noen nærmere vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslaget. Videre er det få *høringsinstanser* som har kommentert denne siden av lovforslaget under høringen. Departementet legger til grunn at lovforslaget ikke vil medføre direkte økonomiske konsekvenser for det offentlige. I den utstrekning det skulle være tale om at det offentlige vil bli påført utgifter som følge av lovforslaget, vil dette eventuelt være mer indirekte, gjennom at den foreslåtte formen for panterett vil gå foran de krav det offentlige har som usikret kreditor. Slike mer avledede økonomiske konsekvenser av lovforslaget er det imidlertid vanskelig å gi noen sikre anslag over, og det vises til departementets generelle drøftelse av hensynene for og imot en slik pantsettelsesadgang under punkt 3.3.3 i proposisjonen. Departementet kan heller ikke se at lovforslaget vil medføre administrative konsekvenser for det offentlige. Dersom det skal gjelde et krav om tinglysing av panteavtalene for at de skal få rettsvern, vil det få økonomiske og administrative konsekvenser for Brønnøysundregistrene. Departementet har, som redegjort for i punkt 3.4.4, ikke gått inn for et krav om tinglysing.

Enkelte *høringsinstanser* har uttalt seg om hvilke konsekvenser forslaget til endringer i panteloven vil kunne få for private parter. *Barne- og likestillingsdepartementet* peker på at kravet om opprettelse av en særskilt konto i forbrukerforhold vil kunne påføre forbrukere visse kostnader i form av gebyrer, men at dette ikke kan tillegges særlig vekt. Det pekes dessuten på at en mulighet for å kunne ordne med slik pantsettelse i egen bank vil kunne være praktisk for en forbruker. Videre viser *Finansnæringens Hovedorganisasjon* og *Sparebankforeningen* til at formkravene i forbrukerforhold vil kunne utløse en del administrative byrder for avtalepartene. Foreningene uttaler at det å flytte penger til en nyopprettet konto både av banken og kunden vil kunne oppleves som tungvint og unødvendig, men at

dette likevel ikke kan anses som «uoverstigelige hindringer». Det vises dessuten til at det for bankene vil være tungvint om man må inngå helt nye avtalesett for eldre avtaler om pant i egen gjeld som oppfyller de nye vilkårene i lovforslaget.

Departementet vil peke på at forslaget til endringer i panteloven vil bidra til en avklaring av rettstilstanden på dette området, og at dette i seg selv må antas å være positivt både for kunder og kredittinstitusjoner som ønsker å inngå denne typen panteretter for fremtiden. At det som følge av de foreslåtte formkravene i forbrukerforhold vil kunne bli tale om noen mindre utgifter og administrative byrder for avtalepartene, kan derfor etter departementets syn ikke tillegges nevneverdig betydning. De høringsinstansene som har uttalt seg om slike konsekvenser av lovforslaget, har heller ikke ansett disse for å være av en slik art eller av et slikt omfang at de kan tillegges noen særlig vekt i den helhetlige vurderingen av lovforslaget.

Når det videre gjelder forslaget i punkt 4 om å gi departementet hjemmel i luftfartsloven til å fastsette beløpsgrensene for ansvaret til fraktfører i forskrift, kan ikke dette ses å ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

At ansvarsgrensene økes i samsvar med ICAOs vedtak, innebærer at omfanget av fraktførernes erstatningsplikt blir større. Dette kan gjøre det nødvendig for fraktførerne å øke dekningen under den pliktige ansvarsforsikringen, noe som igjen kan føre til høyere forsikringspremier. Fraktførernes egenandel hos forsikringsselskapene kan også tenkes å stige, noe som innebærer at fraktførerne må dekke en større del av erstatningsutbetalingene.

Forslaget om endring av inkassoloven § 4 femte ledd slik at Kongen skal kunne gi regler om opplysningsplikt for Finanstilsynet, jf. punkt 5, antas ikke å medføre merarbeid for Finanstilsynet. Finanstilsynet besvarer i dag henvendelser fra offentlige og private, både fra norske og utenlandske aktører, om en inkassators yrkesetablering, tillatelse og etablering i Norge, så lenge dette ikke er i strid med lovpålagt taushetsplikt.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene

7.1 Merknader til endringene i panteloven

Til § 4-4

Hjemmel for å kunne avtale pantsettelse av egne kunders innskudd på konto foreslås regulert i *annet ledd*, mens nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd. Bestemmelsen vil være en spesialregulering av avtalepant i enkle krav i situasjoner der panthaveren også er skyldner for det kravet som er pantobjekt (pant i egen gjeld). Pantsettelse av innskudd på konto til fordel for andre enn den som er skyldner, vil følge hovedregelen i § 4-4 første ledd. Det vises for øvrig til de alminnelige merknader under punkt 3.4 i proposisjonen.

Første punktum gir hovedregelen om adgangen til å avtale pant i innskudd. Med «kredittinstitusjon» menes foretak «hvis virksomhet består i å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten og å yte lån for egen regning», jf. definisjonen av dette begrepet i finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 3. I praksis vil det bare være de foretakene som har innskuddsmonopol, som vil omfattes av regelen, dvs. forretningsbanker og sparebanker i medhold av forretningsbankloven § 1 og sparebankloven § 1, samt filialer av utenlandske kredittinstitusjoner som driver virksomhet i Norge.

Annet punktum gir særlige regler om adgangen til å avtale pant i innskudd på konto når kunden er forbruker. Forbrukerbegrepet skal forstås på samme måte som etter finansavtaleloven § 2 første ledd annet punktum.

I forbrukerforhold er det oppstilt tre formkrav til panteavtalen som er ment å ivareta forbrukerens særlige behov for beskyttelse ved inngåelse av denne formen for pantsettelse. For det første gjelder det et krav om at panteavtalen er inngått skriftlig mellom partene. For det annet er pantsettelsesadgangen begrenset til innskudd på «særskilt konto som er opprettet i forbindelse med avtalen». I dette ligger at kontoen er opprettet med det siktemål at den skal benyttes som sikkerhetsstillelse, og at den tidsmessig er opprettet i forbindelse med panteavtalen. Kravet til «særskilt konto» innebærer med

dette at det eller de innskudd som skal pantsettes, klart må skilles ut fra forbrukerens øvrige midler slik som innskudd på brukskonto, konti for betalingsformidling og konti med andre formål. Kravet om at den særskilte kontoen skal være opprettet i forbindelse med panteavtalen vil avskjære muligheten for å benytte innskudd på allerede eksisterende konto. Samlet sett vil formkravene bidra til å tydeliggjøre overfor forbrukeren at siktemålet med det pantsatte innskuddet er at det skal benyttes som sikkerhetsstillelse.

Etter hovedregelen i panteloven § 4-6 første ledd vil pantsetter (kunden) miste rådigheten over det pantsatte innskuddet så lenge panteretten består, og panthaveren (kredittinstitusjonen) vil kunne ta direkte dekning for sitt pantekrav uten involvering av namsmyndighetene.

Til § 4-5

Nytt *annet ledd* i bestemmelsen gjelder etablering av rettsvern ved avtalepant etter § 4-4 nytt annet ledd. Det vises til de alminnelige merknadene under punkt 3.4.4 i proposisjonen.

Etter *første punktum* oppnås rettsvern ved at det inngås en skriftlig avtale mellom pantsetter og panthaver. Dette vil også gjelde i næringsforhold, selv om skriftlighet ikke er et krav etter § 4-4 annet ledd. *Annet punktum* krever at avtalen angir pantobjektet. Selv om pantobjektet formelt er innskuddet, vil innskuddet i praksis identifiseres ved angivelsen av en konto med et kontonummer. Det kreves derimot ikke at pantekravet angis, jf. *tredje punktum* som bestemmer at panteloven § 1-4 ikke gjelder. Dette samsvarer for øvrig med det som ellers gjelder for enkle krav, jf. § 4-5 første ledd annet punktum. I *fjerde punktum* er det tatt inn en regel om at pantsettelse av panterett etter § 4-4 nytt annet ledd får rettsvern på samme måte.

7.2 Merknader til endringene i luftfartsloven

Til § 10-22 første til fjerde ledd

Det foreslås at beløpsgrensene i henholdsvis første ledd første og andre punktum, andre ledd, tredje ledd første punktum og fjerde ledd første punktum erstattes av forskriftshjemler, se punkt 4. Formålet er å sikre at Norge raskt kan oppfylle sine folkerettslige plikter etter Montreal-konvensjonen 1999.

7.3 Merknader til endringen i inkassoloven

Til § 4

Det foreslås at et nytt *annet punktum* i inkassoloven § 4 femte ledd for å gi hjemmel for å gi forskrift til gjennomføring av direktiv 2005/36/EF (yrkeskvalifikasjonsdirektivet) artikkel 8. Se punkt 5.

Justis- og politidepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i panteloven mv.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i panteloven mv. i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i panteloven mv.

I

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

§ 4-4 annet ledd skal lyde:

(2) Enkle pengekrav i form av innskudd på konto i kredittinstitusjon kan pantsettes til fordel for kredittinstitusjonen. I forbrukerforhold må slik panterett etableres ved skriftlig avtale, og panteretten kan bare omfatte innskudd som står på særskilt konto som er opprettet i forbindelse med avtalen.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 4-5 nytt annet ledd skal lyde:

(2) Avtale om panterett etter § 4-4 annet ledd må inngås skriftlig for å få rettsvern. Avtalen må angi hvilket eller hvilke innskudd panteretten omfatter ved å angi kontonummer eller kontonumre. Bestemmelsen i § 1-4 gjelder ikke. Pantsettelse av slik panterett får rettsvern på samme måte.

Nåværende annet ledd blir første ledd nytt annet punktum.

II

I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart gjøres følgende endringer:

§ 10-22 første til fjerde ledd skal lyde:

Fraktføreren kan ikke fraskrive seg eller begrense ansvar etter § 10-17 ved befordring av passasjerer, som ikke overstiger et erstatningsbeløp *fastsatt av departementet i forskrift* for hver enkelt passasjer. For beløp som overstiger *beløpet fastsatt av departementet i forskrift* for hver enkelt passasjer, er fraktføreren ikke ansvarlig etter § 10-17 dersom fraktføreren godtgjør at:

1. skaden ikke er forårsaket ved skyld utvist av fraktføreren, hans tilsatte eller andre han svarer for, eller
2. skaden utelukkende er forårsaket av tredjemanns skyld.

Fraktførerens ansvar for tap som følge av forsinkelse ved befordring av passasjer er begrenset til *et beløp fastsatt av departementet i forskrift* for hver passasjer.

Ved befordring av reisegods er fraktførerens ansvar for tap på grunn av at reisegodset forsinkes, skades eller helt eller delvis går tapt, begrenset til *et beløp fastsatt av departementet i forskrift* for hver passasjer. Dersom passasjeren ved overlevering av innskrevet reisegods til fraktføreren særskilt angir verdien av reisegodset og betaler fastsatte tilleggsavgifter, gjelder det oppgitte beløp som grense for fraktførerens ansvar. Dette gjelder likevel ikke dersom fraktføreren godtgjør at verdien er lavere enn det oppgitte beløp.

Ved befordring av gods er fraktførerens ansvar for tap på grunn av at godset forsinkes, skades eller

helt eller delvis går tapt, begrenset til *et beløp* pr. kg *fastsatt av departementet i forskrift*. Dersom avsenderen ved overlevering av godset til fraktføreren særskilt angir verdien av godset og betaler fastsatte tilleggsavgifter, gjelder det oppgitte beløp som grense for fraktførerens ansvar. Dette gjelder likevel ikke dersom fraktføreren godtgjør at verdien er lavere enn det oppgitte beløp. Dersom bare en del av godset forsinkes, skades eller helt eller delvis går tapt, regnes bare den sammenlagte vekten av de berørte kolli med når grensen for fraktførerens ansvar skal bestemmes. Dersom verdien av andre kolli som omfattes av samme luftfraktbrev, gods-kvittering eller registrering på annen måte jf. § 10-5 annet ledd påvirkes, skal disse kolliene regnes med.

III

I lov 13. mai 1988 nr. 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav gjøres følgende endring:

§ 4 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:
Kongen kan i forskrift gi regler om at Finanstilsynet uhindret av taushetsplikten kan eller skal gi opplysninger om en inkassator som har norsk inkassobevilling og midlertidig utøver inkassovirksomhet i en annen EØS-stat, til relevant myndighet i vedkommende EØS-stat.

IV

1. Loven del I gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Loven del II og III trer i kraft straks.

Trykke. AS O. Fredr. Annesen. Juni 2010